

Univerzita Hradec Králové
Ústav sociální práce

Bakalářská práce

2016

Jakub Jehlička

Důchodové pojištění příslušníků bezpečnostních sborů Policie České republiky

Bakalářská práce

Autor: Jakub Jehlička

Studijní program: B6731 Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce ve veřejné správě

Vedoucí práce: JUDr. Olga Sovová, Ph. D.

Hradec Králové

2016

Univerzita Hradec Králové
Ústav sociální práce

Zadání bakalářské práce

Autor: **Jakub Jehlička**
Studijní program: B6731 Sociální politika a sociální práce
Studijní obor: Sociální práce ve veřejné správě
Název závěrečné práce: Důchodové pojištění příslušníků bezpečnostních sborů
Policie České republiky
Název závěrečné práce AJ: Pension insurance scheme of the Czech Republic Police
force

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Popis organizační struktury Policie České republiky, Krajského ředitelství policie Pardubického kraje a Územního odboru Chrudim. Práce bude zaměřena na Územní odbor Chrudim. Práce bude zaměřena na určité části služebního poměru, důchodové pojištění, jeho systému a reforem. Bude provedeno výzkumné šetření a prezentace zjištěných výsledků. Cílem bude především zajistit, popsat a rozebrat postoje uváděného sboru příslušníků bezpečnostních sborů k otázkám finančního zabezpečení v období důchodového věku. Pro zpracování konkrétního tématu bude využita kvantitativní výzkumná metoda. Dále bude použito jednotlivých analýz dokumentů a dotazování pomocí dotazníku. Podklady pro analýzy bude použito legislativních předpisů České republiky, vnitřních předpisů policie a vybraná literatura související s policií a vnitrostátním důchodovým systémem.

Garantující pracoviště: Oddělení sociální práce a sociální politiky, Ústav sociální práce
Vedoucí práce: JUDr. Olga Sovová, Ph. D.
Konzultant:
Oponent: JUDr. Jiří Kubík
Datum zadání závěrečné práce: 4. 12. 2014
Datum odevzdání závěrečné práce: 1. 4. 2016

Prohlášení

Čestně prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval pod vedením vedoucí práce samostatně a uvedl jsem veškeré použité prameny a zdroje.

V Kladně dne.....

Poděkování

Chtěl bych poděkovat za veškerou pomoc při vypracování své vedoucí bakalářské práce JUDr. Olze Sovové, Ph. D. a svým kolegům z Policie České republiky, územního odboru Chrudim včetně vedoucího personálu, za umožnění výzkumného šetření a vyplnění dotazníků. Dále bych chtěl poděkovat svojí rodině za veškerou podporu.

Abstrakt

JEHLIČKA, Jakub. *Důchodové pojištění příslušníků bezpečnostních sborů Policie České republiky*. Hradec Králové, 2016, Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Ústav Sociální práce. Vedoucí práce: JUDr. Olga Sovová, Ph. D.

Práce je zaměřena na přístup příslušníků ozbrojeného sboru Policie České republiky obvodních oddělení Územního odboru Chrudim v Pardubickém kraji k současnému nastavení důchodovému systému v České republice. Ve výzkumné části bylo zjišťováno, jakým způsobem jsou policisté zajištěni na stáří, zda mají možnost si odkládat část svých finančních prostředků na období důchodového věku, do jakých produktů a v jaké výši. Dále bylo zjišťováno, jaké faktory je při tomto rozhodování ovlivňují a zda považují výsluhový příspěvek za součást zajištění na důchodový věk.

Klíčová slova: důchodové pojištění, Policie České republiky, příslušník, zajištění, důchod, stáří, výsluhový příspěvek, služební poměr

Abstract

JEHLIČKA, Jakub. *Pension insurance scheme of the Czech Republic Police force*. Hradec Králové, 2016. Bachelor thesis. University of Hradec Králové, Institute of Social Work. Thesis supervisor: JUDr. Olga Sovová, Ph.D.

The thesis explores the attitudes towards the current parameters of the pension insurance scheme by members of the Czech Republic Police armed force serving in the territorial department of Chrudim, Pardubický region. It covers their thoughts on planning for the retirement. The research portion investigated how the police officers provide for their old age, if they have the opportunity to put aside some of their funds for the retirement, which insurance products funds can be put towards and how much they can save. Furthermore, it analyzes factors influencing their retirement decisions and whether they consider their service pension as a part of providing for their old age.

Key words: pension insurance, Police of the Czech Republic, police officer, insurance, retirement, old age, service pension, service employment

Obsah

Úvod.....	10
1 Policie České republiky.....	11
1.1 Název	11
1.2 Historie policie	11
1.3 Organizace, řízení a poslání Policie České republiky	13
1.4 Shrnutí	14
2 Důchodový systém České republiky	15
2.1 Historie a vývoj důchodového pojištění	15
2.1.1 Počátky sociálního zabezpečení a důchodového pojištění	15
2.1.2 Důchodové pojištění v období první československé republiky	16
2.1.3 Období po druhé světové válce	16
2.2 Současná podoba důchodového pojištění	17
2.2.1 Starobní důchod.....	19
2.2.2 Invalidní důchod.....	19
2.2.3 Vdovský a vdovecký důchod	20
2.2.4 Sirotčí důchod	20
2.2.5 Pojistné	21
2.3 Zákon o důchodovém pojištění.....	21
2.4 Podmínky nároku na starobní důchod	22
2.4.1 Dosažení stanoveného věku	22
2.4.2 Potřebná doba pojištění	22
2.4.3 Předčasný důchod.....	23
2.4.4 Náhradní doba pojištění	23
2.5 Reforma důchodového systému v České republice.....	24
2.5.1 Odlišnosti příslušníků Policie České republiky ve vztahu k důchodovému a sociálnímu zabezpečení.....	27

3	Metodická část.....	31
3.1	Hlavní cíl výzkumu	31
3.2	Zdůvodnění volby výzkumného souboru	32
3.3	Zvolená výzkumná strategie a technika.....	32
3.4	Popis průběhu sběru dat.....	32
3.5	Reflexe etických rizik výzkumu a rizik zvolené výzkumné strategie	33
3.6	Operacionalizace dílčích cílů.....	34
3.7	Analýza a interpretace dat	46
3.7.1	Interpretace výsledků prvního dílčího cíle	46
3.7.2	Interpretace výsledků druhého dílčího cíle	49
3.7.3	Interpretace výsledků třetího dílčího cíle	50
	Závěr.....	51
	Přílohy	56

Úvod

Důchodový systém je ve všech vyspělých státech součástí sociálního zabezpečení. Jeho hlavním cílem je zajistit občany při různých sociálních událostech, které je mohou připravit o možnost zajistit si pro sebe obživu. Jednou ze sociálních událostí je i stárnutí, které fyziologicky přirozeným procesem připravuje člověka o tuto možnost. Moderní stát se svojí sociální politikou se snaží tomuto problému postavit. Pro zajištění svých občanů potřebuje stát finanční prostředky. Jedním z nástrojů sociální politiky je důchodové pojištění, které bývá pro všechny pracující občany povinné. Odvedením části příjmů občanů do důchodového systému jsou zajišťovány zdroje, které jsou pro účel zajištění občana na stáří zapotřebí. Výdaje důchodového systému však zejména v některých evropských státech přestávají být dostatečně pokrývány jeho příjmy a to zejména z důvodů demografických a ekonomických. Motivací pro výběr tématu této závěrečné práce byl fakt, že její autor je příslušníkem ozbrojeného bezpečnostního sboru Policie České republiky, kde je zařazen na obvodním oddělení Územního odboru Chrudim a vykovává zde činnost pořádkové policie. Z hlediska pracovního je ve služebním poměru, z čehož vyplývají i určitá omezení. Ta jsou kompenzována některými zvýhodněními oproti standardnímu pracovnímu poměru. Cílem práce je zjistit a popsat, jaký mají příslušníci obvodních oddělení Územního odboru Chrudim v Pardubickém kraji přístup k osobnímu zajištění na důchodový věk, jaké mají možnost odkládat finanční prostředky do nabízených produktů, případně do jakých a v jaké výši. Ve výzkumné části jsou také zjišťovány a popisovány faktory, které je při rozhodování ovlivňují. Je zkoumána možnost příslušníků si ke svému příjmu přivydělat i přes zákonné omezení a limity tohoto přivýdělku. Dále je zkoumáno, zda příslušníci považují svého zaměstnavatele za spoluodpovědného za jejich zajištění v období důchodového věku. Teoretická část práce začíná úvodní částí o zkoumaném vzorku, popisuje současný důchodový systém v České republice, jeho změny a reformy. Dále popisuje rozdíly mezi důchodovým zajištěním příslušníků Policie ČR a civilního obyvatelstva. Výzkum byl realizován na jednotlivých obvodních odděleních Policie České republiky Územního odboru Chrudim, které jsou umístěny v lokalitách Heřmanův Městec, Hlinsko, Skuteč, Chrast, Třemošnice a Chrudim. Metodická část práce rozebírá a prezentuje jednotlivé výsledky. Ve shrnutí jsou diskutovány výsledky zjištěné ve výzkumné části a v neposlední řadě je pomocí popisu a analýzy přístupu příslušníků k osobnímu finančnímu zajištění v důchodovém věku zodpovězena hlavní výzkumná otázka provedeného šetření.

1 Policie České republiky

Úvodní kapitola se zabývá ozbrojenou bezpečnostní složkou Policie České republiky. Účelem této kapitoly je seznámení se s předmětnou organizací, jejím názvem, historií, účelem a řízením s důrazem na skupinu respondentů pořádkové policie Územního odboru Chrudim Krajského ředitelství policie Pardubického kraje. Služba pořádkové policie je jedním ze základních pilířů organizace, a je také ze všech odvětví nejpočetnější. Práce je zaměřena právě na tuto cílovou skupinu respondentů a zabývá se přístupem příslušníků k otázkám zajištění na důchodový věk.

1.1 Název

Bezpečnostní sbory nesly různé názvy po celou dobu své existence. Na území Československa to byly nejdříve Četnictvo a Policie, později Sbor národní bezpečnosti. Členové sboru se nazývali policisté nebo strážníci. V ostatních státech se bezpečnostní sbory nazývaly například Carabinieri působící v Itálii, Volkspolizei v Německu, Maréchaussé v Holandsku nebo Žandarmerie v Rusku. Důvodem pro rozmanitost názvů bezpečnostních složek v totalitních státech byla často skutečnost, že oficiální názvy byly prohlášeny za takzvaně buržoazní, tedy nevhodné pro určitou dobu (Macek a Uhlíř, 1997).

1.2 Historie policie

„Dějiny lidstva jsou dějinami bojů – lidé po celou dobu své existence bojují nejen s přírodou, ale i mezi sebou navzájem. Ve starověku si státy vytvářely instituci armád pro boj s vnějším nepřítelem, ať již s cizími státy či s pouhými hordami nájezdníků. Armádám původně příslušel i další úkol, ochrana vnitřní stability státu – tedy boj s vnitřním nepřítelem. S vývojem státu pak dochází ke specializaci jednotlivých složek. Vedle vojska, určeného k vnější ochraně státu, se objevují speciální bezpečnostní sbory, zaměřené k ochraně vnitřního pořádku.“ (Macek a Uhlíř, 1997, s. 9).

Jednoznačně vymezit počátky bezpečnostních sborů je velmi problematické, protože dříve tyto složky byly zaměňovány s vojenskými. První zprávy o policejních institucích se objevují teprve ve státech antického Řecka. Ve 4. století př. n. l. působí v Aténách skytští lučištníci, kteří konají pořádkovou službu. V Římě nacházíme městské „kohorty“ (z latinského *cohortes urbanae*), které vykonávají hlídkovou službu. Po rozpadu Západořímské říše dochází k rozkladu nejen samotného impéria, ale i k zániku jednotlivých institucí. Později se policejní organizace začínají objevovat v byzantském císařství nebo městských italských republikách.

V období středověku se ve městech nacházeli tzv. městští žoldněři, kteří vykonávali pořádkovou službu v ulicích, hlídali městská vězení, vybírali městská mýta, vyráželi pronásledovat lupiče v okolí města a za válečného stavu chránili městské hradby. Náklady na jejich výkon služby hradilo příslušné město, které tyto složky rovněž zřizovalo. Dříve tyto služby konali měšťané, kteří činnost vykonávali při svém zaměstnání. Vzhledem k tomu, že se zvyšovaly nároky na výkon uvedených úkolů, postupně došlo k osamostatnění vykonávané činnosti pouze osobami, které úkoly plnily v rámci svého jediného zaměstnání. Ve středověku, který se z hlediska celkového vývoje jeví jako úpadkový, však dochází k zásadnímu rozdělení dvou typů bezpečnostních složek na policii a četnictvo. Policie jako taková získává civilnější charakter zaměřujícím se proti tehdejším lapkům, tedy z hlediska práva lehčím proviněním. Naopak četnictvo má spíše vojenský charakter, kdy se zaměřuje například proti loupeživým rytířům, kteří jsou považováni za nebezpečné pachatele (Macek a Uhlíř, 1997).

V nově vzniklé Československé republice vznikají po roce 1918 dva hlavní bezpečnostní sbory, které zajišťují vnitřní pořádek a bezpečnost. Jedná se o policii a četnictvo. Toto rozdělení uvedených složek bylo převzato z předlitavského modelu bývalé rakouské monarchie. Policie v této době nesla název Sbor stráže bezpečnosti. Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava byla zachována stejná struktura bezpečnostních složek jako v předchozím období. Existovalo zde četnictvo, státní policie a obecní policie. S německou okupační armádou přišly dne 15. března 1939 na československé území také bezpečnostní složky Ordnungspolizei (Orpo) a Sicherheitspolizei (Sipo). Tyto složky měly dozor nad místními bezpečnostními sbory. Orpo zastávalo přímý dohled nad uniformovanou policií a Sipo se zaměřilo na operativní činnosti ve spolupráci s GeheimeStaatspolizei (Gestapo). V roce 1944 byly místně působící složky policie, četnictva a obecní policie sloučeny do jedné a byly označovány jako Protektorátní policie, která se přizpůsobila německé organizační struktuře (Macek a Uhlíř, 1999).

Po roce 1945 byl postaven nový bezpečnostní aparát, který stál na četnických principech. Období totalitního státu trvajícím do roku 1989 se vyznačovalo organizačními a personálními změnami po celou dobu své existence. Od jeho začátku však měly bezpečnostní složky charakter zásadně politický, zatímco doposud byla politika od bezpečnostních složek oddělena. To se projevovalo zejména v dosazování lidí, kteří silně a přesvědčivě prosazovali socialistickou ideologii. Vzniká Sbor národní bezpečnosti (SNB), který byl tvořen třemi složkami. První byl Sbor uniformované bezpečnosti, který nahradil policii a četnictvo.

Druhým byl pohotovostní sbor, nazvaný Lidové milice. Třetí složkou byl Sbor neuniformované bezpečnosti (Macek a Uhlíř, 2001).

Současná Policie České republiky vznikla dne 21. června 1991 zákonem České národní rady č. 283/1991 Sb. Územní odbor Chrudim byl do roku 2009 podřízen Krajskému ředitelství policie Východočeského kraje, které zahrnovalo devět okresů (Pardubice, Chrudim, Svitavy, Ústí nad Orlicí, Trutnov, Jičín, Náchod, Rychnov nad Kněžnou a Hradec Králové). K 1. lednu 2010 je pak vznikají Krajskému ředitelství policie Východočeského kraje rozděleno na dvě krajská ředitelství Pardubického a Královehradeckého kraje (pcr.cz, 2016). Současné sídlo Územního odboru Chrudim bylo vystavěno v roce 1792 na troskách bývalého dominikánského kláštera, který zanikl během husitských válek v 15. století. Budova plnila funkci věznice pro tehdejší kriminální soud. Později budova spadala pod správu krajského soudu. Provoz věznice byl ukončen v roce 1957 a budova poté sloužila jako vyšetřovací věznice Státní bezpečnosti. Po pádu komunistického režimu v roce 1989 plní budova úkoly současné policie (knihovna-cr.cz, 2016).

1.3 Organizace, řízení a poslání Policie České republiky

„Policie České republiky je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor zřízený zákonem České národní rady ze dne 21. června 1991. Slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku, chránit veřejný pořádek a předcházet trestné činnosti. Plní rovněž úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, předpisy Evropských společenství a mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu České republiky.“ (pcr.cz, 2015).

Řídící složkou pro činnost Policie České republiky je policejní prezidium. V čele policejního prezidia je policejní prezident. Policejní prezident je podřízený ministru vnitra a zodpovídá před ním za činnost policie. Policejnímu prezidentovi jsou podřízeny útvary s celostátní působností a krajská ředitelství policie. Na návrh policejního prezidenta zřizuje útvary s celostátní působností ministr vnitra. Krajská ředitelství jsou zřízena zákonem. V rámci krajského ředitelství jsou na návrh krajského ředitele dále zřizovány územní odbory a jednotlivá oddělení policie.

Policejní prezidium analyzuje a kontroluje činnost policie. Určuje cíle, rozvoj, řeší koncepci organizace a řízení. Stanovuje úkoly jednotlivých služeb. Útvary s celostátní působností zajišťují ochranu prezidenta a dalších ústavních činitelů, odhalují organizovaný zločin, korupci, odhalují závažnou finanční kriminalitu a plní další vysoce specializované úkoly.

Krajská ředitelství policie jsou vymezena svojí teritoriální působností. V rámci krajských ředitelství jsou zřizovány další teritoriální útvary, které jim jsou podřízeny. V rámci Krajského ředitelství Pardubického kraje jsou to Územní odbory Pardubice, Chrudim, Svitavy a Ústí nad Orlicí. V rámci jednotlivých územních odborů jsou zřizovány jednotlivá obvodní oddělení policie, která jim jsou podřízena. Pod Územní odbor Chrudim spadají jednotlivá Obvodní oddělení Chrudim, Chrast, Hlinsko, Heřmanův Městec, Třemošnice a Skuteč.

Policie České republiky je rozdělena na základní službu pořádkové, dopravní a cizinecké policie. Dále je rozdělena na leteckou, pyrotechnickou a ochranou službu. Specializovanými službami jsou například Útvar rychlého nasazení nebo Služba kriminální policie a vyšetřování.

Pořádková policie patří k základním pilířům Policie České republiky. Jedná se o nejpočetnější a nejuniverzálnější skupinu policistů. Úkolem pořádkové policie je chránit bezpečnost osob, majetku a veřejného pořádku. Plní úkoly v přestupkovém a trestním řízení. Dohlíží na bezpečnost a plynulost silničního provozu, předchází a zabraňuje přestupkům a trestným činům, odhaluje je a zakročuje proti pachatelům (Policejní prezidium ČR, 2010).

1.4 Shrnutí

Ozbrojený bezpečnostní sbor vznikl za složitých politických podmínek a postupně se měnil až do současné podoby. Od roku 1918 po převzetí modelu z rakouské monarchie prošel druhou světovou válkou a komunistickým režimem, který v roce 1948 sloučil dosud oddělené bezpečnostní sbory Policie a Četnictva. Bezpečnostní sbor do roku 1989 byl pod kontrolou režimu a byl tedy politicky ovlivňován. V roce 1991 vzniká Policie České republiky, kterou tvoří pořádková, dopravní a cizinecká policie, útvary s celostátní působností, krajská ředitelství a policejní prezidium v čele s policejním prezidentem. Hlavními úkoly policie je chránit bezpečnost osob, majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti, které jsou policistům svěřeny zákony. Policie je neodmyslitelnou součástí fungujícího státu a spolu s ostatními složkami integrovaného záchranného systému se podílí na jeho ochraně.

2 Důchodový systém České republiky

Důchodový systém je nedílnou součástí sociálního zabezpečení všech vyspělých států. Zajištění jeho fungování odráží ekonomický a sociální vývoj státu. Tato kapitola popisuje historický vývoj důchodového systému a sociálního zabezpečení ve světě a zejména v České republice. Zabývá se důležitými zákonnými předpisy, které se týkají důchodového pojištění. Vysvětluje jeho důležitost a náležitosti, které jsou potřebné pro jeho nárok a plnění. Kapitola přibližuje základní právní předpis – zákon o důchodovém pojištění, který postupně prošel řadou legislativních. Kromě povinných složek důchodového zabezpečení jsou v této kapitole popsány i dobrovolné systémy důchodového pojištění.

2.1 Historie a vývoj důchodového pojištění

2.1.1 Počátky sociálního zabezpečení a důchodového pojištění

„Sociální zabezpečení je soubor institucí, zařízení a opatření, jejichž prostřednictvím lze předcházet sociálním událostem občanů a zmírňovat a odstraňovat jejich následky.“ (Krebs, 2010, s. 175).

Sociální zabezpečení je systém, který je založen na principu solidarity. Pojištění se tedy netýká pouze osob, které si pojištění hradí, ale i osob, které do něho nepřispívají. Z tohoto důvodu je třeba rozlišovat důchodové pojištění a důchodové zabezpečení. První náznaky sociálního zabezpečení můžeme nalézt ve formě církevní, vrchnostenské nebo domovní chudinské péče. První reálné zmínky o důchodovém pojištění lze nalézt již v některých předpisech středověku. Příkladem je zákoník *Ius regale montanorum*, který lze považovat za prvopočátek hornického pojištění. S příchodem průmyslové revoluce se od konce 18. století objevuje potřeba hromadně a organizovaně zaopatřovat početné vrstvy obyvatelstva při nemoci, invaliditě a stáří. Podle nově vznikající potřeby bylo v letech 1771 a 1781 v rakouské monarchii uzákoněno penzijní zaopatření státních a jiných veřejných zaměstnanců. Jednalo se o tzv. penzijní normály, které zakládaly nárok na penze pro vdovy a sirotky po zaměstnancích. Tento systém byl dále rozvíjen až do období první československé republiky. Normály upravující určitou formu pomoci však byly neúplné a týkaly se poměrně malého počtu lidí, například státních úředníků, soudců, důstojníků, zaměstnanců větších státních podniků nebo obchodních komor (Brejcha a Šantrůček, 1998).

2.1.2 Důchodové pojištění v období první československé republiky

Uvedené období přichází s realizací úpravy pojištění zaměstnanců zákonem č. 221/1924 Sb. z. a n. Tento zákon upravoval zaopatření pro případy nemoci, invalidity a stáří. Povinnosti pojištění podléhali ti, kdo v Československé republice vykonávali služby nebo práce na základě služebního, pracovního nebo učňovského poměru a tyto služby nebyly vykonávány jako příležitostné nebo vedlejší zaměstnání. Podmínkou na výplatu dávky bylo splnění podmínek a uplynutí čekací doby pojištění. Vzniká Ústřední sociální pojišťovna se sídlem v Praze, která měla za úkol spravovat invalidní a starobní pojištění. Od roku 1931 upravoval zákon č. 26/1929 Sb. z. a n. také pojištění soukromých zaměstnanců. Do této skupiny patřili například úředníci, kancelářští zaměstnanci, administrativní pracovníci a zaměstnanci v redakcích, zaměstnanci zabývajícími se uměleckými pracemi nebo nadřízení v dělnických profesích. Jednalo se tedy o zaměstnance, kteří vykonávali práci ve smluvním poměru služebním (Brejcha a Šantrůček, 1998).

2.1.3 Období po druhé světové válce

V roce 1948 dochází ke zrušení zákona č. 221/1924 Sb. z. a n. a zákona č. 26/1929 Sb. z. a n., které nahradil zákon č. 99/1948 Sb. z. a n. o národním pojištění, který upravoval vztahy důchodového pojištění v době od 1. 10. 1948 do 1. 1. 1957. Uvedený zákon se týkal zaměstnanců, OSVČ, spolupracujících členů rodiny OSVČ, důchodců a nezaměstnaných. Upravoval dávky pojištěncům starobního a invalidního důchodu, důchod manželky a družky, vdovský a sirotčí důchod, výbavné, odškodnění za pracovní úrazy a sociální důchod. Nositelem pojištění, organizace a řízení byla Ústřední národní pojišťovna (Brejcha a Šantrůček, 1998).

Od 1. 1. 1957 do 30. 6. 1964 upravoval vztahy důchodového pojištění zákon č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Týkal se zaměstnanců, domácích dělníků, žáků učilišť, státních pracovních záloh a učňů. Pojištěncům poskytoval důchody starobní, invalidní a částečně invalidní, při pracovním úrazu, vdovský, vdovecký, sirotčí, manželky, za výsluhu let, osobní, sociální, výchovné k důchodům a zvýšení důchodů pro bezmocnost. Problematikou se zabýval Státní úřad sociálního zabezpečení (Brejcha a Šantrůček, 1998).

Zákon č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení, upravoval právní vztahy v době od 1. 7. 1964 do 31. 12. 1975. Týkal se pracovníků v pracovním nebo učebním poměru a členů výrobních družstev, osob postavených na úroveň soudců z povolání, advokátů apod. Jeho působnost byla rozšířena i na příslušníky ozbrojených sil a příslušníky bezpečnostních sborů z povolání a ostatní občany konající službu v ozbrojených silách, bojovníky proti fašismu, oběti války a

fašistické persekuce v době nesvobody. Pojištěncům poskytoval důchody starobní, invalidní a částečný invalidní, vdovský, sirotčí, manželky, osobní, sociální, výchovné k důchodům, zvýšení důchodu a výchovného pro bezmocnost. Předpis rozděloval plný a poměrný starobní důchod. Plného důchodu dosáhl pojištěnec po 25 letech práce v minimálním věku 60 let. V preferované pracovní kategorii se tento věk snižoval na 55 – 58 let. Ženy odcházely do důchodu od 53 do 57 let podle počtu vychovaných dětí. Při poměrném starobním důchodu musel pojištěnec pracovat minimálně 10 let při dosažení 65 let věku. Organizací a řízením byl pověřen Státní úřad sociálního zabezpečení (Brejcha a Šantrůček, 1998).

Zákon č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení, upravoval právní vztahy od 1. 1. 1976 do 30. 9. 1988. Týkal se pracovníků v pracovním poměru, učňů a členů výrobních družstev, členů jednotných zemědělských družstev, vojáků z povolání, příslušníků Sboru národní bezpečnosti a příslušníků Sboru nápravné výchovy, bojovníků proti fašismu, obětí války a fašistické persekuce v době nesvobody, vědeckých pracovníků, spisovatelů, hudebních skladatelů a dalších. Pojištěncům se poskytoval důchod starobní, invalidní a částečný invalidní, za výsluhu let a částečný důchod za výsluhu let, vdovský, sirotčí, manželky, osobní, sociální, výchovné k důchodům a zvýšení důchodu a výchovné pro bezmocnost (Brejcha a Šantrůček, 1998).

Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, upravoval právní vztahy od 1. 10. 1988 do 31. 12. 1995. Týkal se zaměstnanců v pracovním poměru, členů družstev, poslanců zastupitelských sborů, soudců z povolání, kurátorů, studentů a žáků, vojáků z povolání, příslušníků Policie České republiky a příslušníků ostatní ozbrojených bezpečnostních sborů a bezpečnostních služeb, osob samostatně výdělečně činných, společníků, jednatelů společností, atd. Pojištěncům se poskytoval důchod starobní, invalidní, částečný invalidní, za výsluhu let, vdovský, vdovecký, sirotčí, manželky, sociální, osobní, zvýšení důchodu pro bezmocnost, výchovné k důchodům a příspěvek k výchovnému (Brejcha a Šantrůček, 1998).

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, upravuje právní vztahy od 1. 1. 1996. Uvedený zákon je důležitou součástí právního systému důchodového pojištění v České republice. Od jeho platnosti prošel řadou změn a novel, které reagovaly na nové poznatky lékařské vědy (Arnoldová, 2012).

2.2 Současná podoba důchodového pojištění

„Zákon o důchodovém pojištění upravuje pojištění pro případ stáří, invalidity a úmrtí živitele, a to prostřednictvím důchodů.“ (Příbyl a Voříšek, 2012, s. 17).

Důchodové pojištění je neodmyslitelnou součástí sociálního zabezpečení, které je rozděleno do tří základních pilířů. Všechny pilíře jsou vzájemně propojené. Důchodové pojištění patří

do základního prvního pilíře, který se nazývá sociální pojištění. Tímto pilířem protéká nejvíce finančních prostředků a spadá do něho důchodové, nemocenské, zdravotní úrazové pojištění a podpora v nezaměstnanosti. První pilíř je nastaven tak, že je dopředu připraven k řešení budoucí sociální situace, jako je například stáří, nemoc, ztráta zaměstnání, invalidita apod. Připravenosti dosahuje především získáváním finančních prostředků, kdy do tohoto pilíře jsou povinni přispívat všichni pracující občané.

Důchodové pojištění ošetřuje oblast dlouhodobých sociálních událostí a tím je i finančně náročné. Sociální událostí je v případě důchodového pojištění myšleno stáří. Při této sociální události se počítá s tím, že člověk, který dosáhne určitého věku, nebude plně schopen vykonávat svoje zaměstnání, aby si tak obstaral obživu. Tuto situaci řeší uvedené důchodové pojištění. Garantem systému důchodového pojištění ve věcech právních i ekonomických, je stát. Státní institucí, která systém spravuje, je Česká správa sociálního zabezpečení.

Základními předpisy pro důchodové pojištění je zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, a zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 220/2011Sb. Jak už bylo uvedeno, jedná se o druh sociálního pojištění, do kterého jsou povinni přispívat všichni ekonomicky aktivní občané, tzn. všechny osoby výdělečně činné. Výše příspěvku, které pojištěnec přispívá, má vliv na výši dávky, která je však také omezena.

Zákon č. 155/1995Sb., o důchodovém pojištění, řeší otázky dávkového systému a účasti na pojištění. Uvedený zákon vešel v platnost dne 1. 1.1996. Je rozdělen na šest částí. První část upravuje rozsah působnosti, účast na pojištění, způsobilost osob k právním úkonům ve vztahu k pojištění a druhy důchodů a jejich výše. Ve druhé části jsou uvedeny okruhy pojištění osob a podmínky účasti na pojištění. Třetí část definuje základní pojmy, jako je doba pojištění a náhradní doba pojištění, výpočtové základy a další pojmy jako je například výdělečná činnost, pracovní úraz, osoby blízké apod. Čtvrtá část upravuje druhy důchodů a jejich podmínky, nároky a výši (starobní, invalidní, sirotčí, vdovský nebo vdovecký důchod). Pátá část obsahuje přechodná ustanovení. Zde jsou uvedeny druhy dávek, základní a procesní výměra důchodů, které byly přiznány před 1. 1.1996 a také účasti pojištění a hodnocení některých osob. Poslední šestá část tvoří společná a závěrečná ustanovení.

Zákon č. 582/1991Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, je rozdělen do devíti částí. První část obsahuje úvodní ustanovení, ve kterých je popsáno organizační uspořádání sociálního zabezpečení. Druhá část popisuje úkoly orgánů sociálního zabezpečení a obcí v sociálním zabezpečení. Třetí část upravuje úkoly zaměstnavatelů v sociálním zabezpečení.

Čtvrtá část se zabývá povinnostmi občanů při provádění sociálního zabezpečení. Pátá část upravuje pokuty, jako sankce za nedodržení předepsaných postupů. Šestá část upravuje řízení ve věcech důchodového pojištění a pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a řízení ve věcech osob zdravotně znevýhodněných. V této části jsou v hlavě šest upravena řízení ve věcech důchodového pojištění příslušníků ozbrojených sil. Zbylé části se zabývají přechodnými a závěrečnými ustanoveními a také řízením a povinnostmi ve věcech dorovnávacího přídatku některým poživatelům českého a slovenského starobního důchodu.

Zákon č. 589/1992Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, je základním právním předpisem, který upravuje financování sociálního zabezpečení. Upravuje financování nemocenského a důchodového pojištění a také státní politiky zaměstnanosti. V zákoně jsou uvedeni poplatníci pojistného, pojistné, vyměřovací základy, odvody pojistného a přechodná ustanovení. Mezi poplatníky pojištění podle tohoto zákona patří zaměstnavatelé, zaměstnanci a osoby samostatně výdělečně činné nebo všechny ekonomicky aktivní osoby. Z důchodového pojištění se poskytují důchody starobní, invalidní, vdovský, vdovecký a sirotčí, které jsou ve stručnosti popsány níže.

2.2.1 Starobní důchod

Patří do základního systému dávek sociálního zabezpečení. Jedná se o nejčastější a nejobjemnější dávku systému důchodového pojištění, kterou protéká nejvíce finančních prostředků. Základními podmínkami pro výplatu starobního důchodu je dosažení stanoveného věku a stanovené doby účasti na pojištění. Tyto podmínky jsou podrobně diskutovány v kapitole 2.4.

2.2.2 Invalidní důchod

„Za invaliditu se považuje porucha zdraví dlouhodobého až trvalého charakteru, která má za následek relevantní pokles nebo ztrátu schopnosti pracovat.“ (Arnoldová, 2012, s. 112).

Invalidní důchod je dávka důchodového pojištění, která slouží k vyrovnání příjmů pojištěnce, který nemá schopnost soustavné výdělečné činnosti nebo je jeho schopnost snížena dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem. Takovýmto stavem se rozumí omezené smyslové, duševní nebo tělesné schopnosti, které jsou důležité pro jeho pracovní schopnost, a trvají déle než jeden rok nebo podle poznatků lékařské vědy budou trvat déle než rok. Od 1. 1. 2010 došlo v oblasti invalidních důchodů k zásadním změnám, zavedeným prováděcí vyhláškou č. 359/2009 Sb., která měla vést k objektivnějšímu posuzování invalidity. Do roku 2010 byla rozlišována invalidita plná a částečná. Po reformě se invalidita rozdělila na tři

stupně. Ty jsou uváděny podle poklesu pojištěncovy pracovní schopnosti v procentech. Invalidita prvního stupně odpovídá poklesu pracovní schopnosti pojištěnce nejméně o 35 % a nejvíce o 49%. Invalidita druhého stupně odpovídá poklesu pracovní schopnosti nejméně 50 % a nejvíce 69 %. Poslední, třetí stupeň odpovídá snížení pracovní schopnosti 70% a více. Nárok na invalidní důchod je podmíněn tím, že pojištěnec nesmí dosáhnout věku 65 let a dosáhl potřebné doby pojištění, která je pro případ invalidity jiná než u starobního důchodu. Potřebná doba pojištění se zjišťuje v období před vznikem invalidity. Do 20 let věku je potřebná doba pojištění menší než 1 rok. Nad 28 let je doba pojištění 5 let. U pojištěnců starších 28 let musí být doba pojištění splněna v posledních 10 letech. U pojištěnců starších 38 let musí být doba pojištění splněna v období posledních 20 let před vznikem invalidity a to v délce minimálně 10 let. Invaliditu posuzují příslušní lékaři okresní správy sociálního zabezpečení (Arnoldová, 2012).

2.2.3 Vdovský a vdovecký důchod

Uvedený typ důchodu je určený pro takovou sociální událost, která je charakterizována úmrtím jednoho z partnerů. Při této sociální události dávky důchodového pojištění zajišťují náklady na domácnost a výchovu dětí. Podmínkou na výplatu dávek je, aby byl manžel/ka poživitelem starobního nebo invalidního důchodu nebo splnil potřebnou dobu pojištění pro jeden z důchodů. Výjimkou je úmrtí spojené s pracovním úrazem. Vdovský důchod je možno pobírat po dobu jednoho roku od smrti manžela (tzv. dočasný vdovecký důchod). Po uplynutí této doby je nárok na tento druh důchodu v případech, kdy vdova pečuje o nezaopatřené dítě, nebo pečuje o dítě, které je závislé na péči jiné osoby. Stupně závislosti dítěte na péči jiné osoby jsou rozděleny do čtyř stupňů. Nárok na dávku zaniká uzavřením nového manželství, nebo pokud soud pravomocně rozhodl o tom, že vdova úmyslně způsobila smrt manžela jako pachatelka, spolupachatelka nebo účastnice trestného činu. Žádost o pozůstalostní důchod se podává na Okresní správu sociálního zabezpečení podle místa trvalého pobytu (Arnoldová, 2012).

2.2.4 Sirotčí důchod

„Nárok na sirotčí důchod má nezaopatřené dítě v případě, že zemřel rodič nebo osvojitel tohoto dítěte nebo osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů.“ (Arnoldová, 2012, s. 129).

Nárok na sirotčí důchod zaniká osvojením a nevzniká po pěstounovi nebo jeho manželovi. Pokud sirotek oboustranně osiřel, nenáleží mu důchod toho rodiče, kterého osvojitel nahradil. Výplata sirotčího důchodu je do 18 let věku nárokována rodiči a po dovršení 18 let věku

náleží sirotkovi. O toto však musí sám požádat místně příslušný orgán Okresní správy sociálního zabezpečení (Arnoldová, 2012).

2.2.5 Pojistné

Pojistné slouží k financování dávek jednotlivých nárokových důchodů. Pojistné je získáváno prostřednictvím důchodového pojištění, které je založeno na principu průběžného financování. Jedná se o samostatnou položku příjmů státního rozpočtu. Do příjmu státního rozpočtu patří také pokuty, penále a přírážky k pojistnému na sociální zabezpečení. Výběr a kontrolu provádějí orgány Okresních správ sociálního zabezpečení. Procentní sazby pojistného jsou stanoveny z nezdaněných příjmů plátců pojistného. Pojistné má přednost před daněmi. Plátcí pojistného jsou všechny osoby, které jsou ekonomicky aktivní. Podle zákona č. 589/1992 Sb. do nich patří zaměstnanci v pracovním poměru, příslušníci Policie ČR, Vězeňské služby a dalších orgánů státní správy, osoby samostatně výdělečně činné atd. Pojistné na sociální pojištění neplatí ti, kdo mají podnikání jako vedlejší výdělečnou činnost, pokud jejich příjem nepřesáhne stanovenou hranici. Pojistné je určeno pro vyplácení dávek důchodového pojištění (starobní důchody, invalidní důchody, vdovské, vdovecké a sirotčí důchody), ale jsou z něho také hrazeny podpory v nezaměstnanosti (na které mají nárok uchazeči o zaměstnání, o rekvalifikace nebo o příspěvky na zřízení a provoz chráněných dílen) a nemocenské pojištění (nemocenská, ošetřovné, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství, peněžitá pomoc v mateřství). Pojistné na sociální pojištění se vypočítává z vyměřovacího základu. Jedná se o součet příjmů, které podléhají dani z příjmů fyzických osob. Výše pojistného se stanoví procentní sazbou z vyměřovacího základu. Vyplácené důchody jsou osvobozeny od placení sociálního a zdravotního pojištění. Dani z příjmu fyzických osob podléhá pouze část důchodu nad 36násobek minimální mzdy platné k 1. lednu daného roku.

2.3 Zákon o důchodovém pojištění

Zákon č. 155/1995Sb. upravuje důchodové pojištění pro případ invalidity, úmrtí živitele a stáří. Z důchodového pojištění jsou poskytovány dávky ve formě důchodů při zákonem stanovených sociálních událostech. Zákon rozlišuje povinnou a dobrovolnou účast na důchodovém pojištění. Základní zásadou je povinná účast na důchodovém pojištění. Okruh osob, které jsou povinny přispívat, je uveden v §5. Patří do něho například zaměstnanci v pracovním poměru, příslušníci Policie České republiky, Vězeňské služby, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služby, Úřadu pro zahraniční styky a informace, Celní správy, Hasičského záchranného sboru, vojáci z povolání, státní

zaměstnanci podle služebního zákona atd. Jedná se zpravidla o osoby, které pracují (Příbyl a Voříšek, 2012).

Zákon o důchodovém pojištění upravuje starobní, invalidní, vdovský a vdovecký a sirotčí důchod. Důchody lze rozdělit na přímé a odvozené. Mezi přímé důchody se řadí starobní a invalidní důchod. Vdovské, vdovecké a sirotčí důchody patří mezi důchody odvozené.

„Rozdíl mezi přímými a odvozenými důchody je ten, že důchody přímé se vyměřují v závislosti na dobách pojištění a výši výdělků (výpočtového základu) oprávněného, zatímco důchody odvozené se (procentní výměrou) stanoví z přímého důchodu (z procentní výměry), který by pobíral zemřelý nebo na který by měl zemřelý nárok.“ (Příbyl a Voříšek, 2012, s. 28).

Výše důchodů se vypočítává pomocí základní a procentní výměry. Základní výměrou je pevně stanovená částka, která je pro všechny druhy důchodů stejná. Základní výměry jsou měněny nařízením vlády (Arnoldová, 2012).

2.4 Podmínky nároku na starobní důchod

„Základními podmínkami pro výplatu starobního důchodu je dosažení stanoveného věku a stanovené doby účasti na pojištění.“ (Příbyl a Voříšek, 2012, s. 183).

2.4.1 Dosažení stanoveného věku

U pojištěnců mužského pohlaví, kteří jsou narozeni před rokem 1936, je důchodový věk 60 let. U pojištěnců ženského pohlaví, kteří jsou narozeni před rokem 1936, je důchodový věk 57 let. U žen se však věk určený k nároku na odchod do starobního důchodu postupně snižuje v závislosti na počtu vychovaných dětí. Nejnižší věk, a to u žen narozených před rokem 1936, které vychovaly alespoň pět dětí, je 53 let. Pojištěncům narozeným mezi lety 1936 – 1977 se za každý rok k důchodovému věku připočítávají dva měsíce. Pojištěncům, narozeným po roce 1977, se důchodový věk stanoví tak, že se k věku 67 přičte počet měsíců, který odpovídá dvojnásobku rozdílu mezi rokem narození pojištěnce a rokem 1977 (Arnoldová, 2012).

2.4.2 Potřebná doba pojištění

Stanovená minimální doba pojištění je 25 let. Od roku 2009 se tato doba prodlužuje vždy o jeden rok, až do roku 2018. Po roce 2018 tedy bude minimální doba pojištění 35 let. Pokud pojištěnec dosáhl stanoveného věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod před rokem 2009, a splnil dobu pojištění nejméně 25 let, má nárok na dávky starobního důchodu. Pokud pojištěnec nesplnil potřebnou dobu pojištění, avšak byl pojištěn po dobu nejméně 15 let a dosáhl před rokem 2010 věku alespoň 65 let, vzniká mu též nárok na starobní důchod. Další podmínky jsou uvedeny v §29 zákona o důchodovém pojištění. Pokud pojištěnec nesplnil

podmínky nároku na starobní důchod, avšak dosáhl věku 65 let a splnil podmínky nároku na invalidní důchod, má rovněž nárok na starobní důchod. Nárok na starobní důchod také vzniká, pokud pojištěnec nedosáhl potřebné doby pojištění 31 – 35 let do roku 2018, avšak v roce 2014 vykazoval aspoň 30 let doby pojištění (bez náhradní doby pojištění – kapitola 2.4.4).

2.4.3 Předčasný důchod

Zákon také pamatuje na určité sociální situace a okolnosti, ve kterých pojištěnec nemůže nebo nechce pracovat, a dává možnost zvolit si dřívější odchod do starobního důchodu.

„Pojištěnec má nárok na starobní důchod před dosažením důchodového věku, jestliže získal potřebnou dobu pojištění a do dosažení důchodového věku mu ode dne, od něhož se starobní důchod přiznává, chybí nejvýše 3 roky, pokud jeho důchodový věk je nižší než 63 let, nebo 5 let, pokud jeho důchodový věk činí alespoň 63 let a dosáhl věku alespoň 60 let.“ (Arnoldová, 2012, s. 107).

Pojištěnec si datum přiznání předčasného důchodu volí sám na základě vlastního rozhodnutí. Musí však splňovat podmínku minimální doby pojištění 25 let. Tomu, kdo do předčasného důchodu vstoupí, se trvale krátí výše starobního důchodu. Výše procentní výměry předčasného starobního důchodu se snižuje za každých 90 kalendářních dnů ode dne, od kterého se přiznává starobní důchod do dosažení důchodkového věku o 0,9 % výpočtového základu a to za období 360 kalendářních dní, dále 1,2 % výpočtového základu od 360 do 730 kalendářních dní a 1,5 % výpočtového základu za období delší než 721 kalendářních dní. Výše procentní výměry po snížení však nesmí být nižší než 770 Kč měsíčně.

2.4.4 Náhradní doba pojištění

„Náhradní doba pojištění je doba, která se pro důchodové nároky hodnotí stejně jako doba pojištění.“ (Arnoldová, 2012, s. 91).

Náhradní dobou pojištění se rozumí časový úsek, po který trvala zákonem o důchodovém pojištění definovaná právní událost, která zpravidla neumožňuje výkon výdělečné činnosti. Náhradní dobou je například základní vojenská služba nebo péče o dítě. Za náhradní dobu pojištění se rovněž považuje soustavná příprava na budoucí povolání studiem na střední vyšší nebo vysoké škole po dosažení věku 18 let a to na dobu 6 let od dosažení plnoletosti nebo výkon vojenské služby v Armádě České republiky, pokud nejde o vojáky z povolání a vojáky v další službě. Podmínkou pro získání nároku na náhradní dobu pojištění je, aby se pojištěnec zdržoval na území České republiky. Výjimkou z této podmínky je péče o dítě. Další podmínkou je, aby doba pojištění trvala nejméně jeden rok (Příbyl a Voříšek, 1998).

Do doby pojištění potřebné pro vznik nároku na starobní důchod se náhradní doby pojištění, s výjimkou několika případů (vojenská služba, péče o dítě, osoba pečující o osobu závislou na péči) a obdobných dob podle předpisů platných před 1. lednem 1996, započítávají pouze v rozsahu 80%. (Arnoldová, 2012, s. 106).

2.5 Reforma důchodového systému v České republice

Reforma důchodového zabezpečení probíhá v návaznosti na reformu celého sociálního systému již od roku 1990. Důvodem je potřeba řešit narůstající demografický problém, daný zvyšováním průměrného věku dožití a snižováním porodnosti. Výsledkem tohoto vývoje je zvyšování počtu osob v post-produktivním věku a snižování počtu osob v produktivním věku. Z těchto důvodů bylo potřeba přistoupit k různým změnám důchodového systému.

V roce 1990 až 1992 dochází ke zrušení preferencí v důchodovém systému, byly zrušeny osobní důchody (tj. důchody, jejichž výše byla nad zákonem stanovenou výměrou zvýšena na základě politického rozhodnutí) a odstraněna diskriminace osob samostatně výdělečně činných. Došlo ke zrušení preferencí, které se týkaly I. a II. pracovní kategorie (tj. zaměstnání obzvláště namáhavých a rizikových), avšak vyšší důchodové nároky, které z těchto preferencí v minulosti vyplývaly, zůstaly zachovány. V roce 1990 byly důchody valorizovány a bylo organizačně sjednoceno důchodové pojištění v rámci České správy sociálního zabezpečení (Arnoldová, 2012).

V roce 1993 se začíná osobám samostatně výdělečně činným důchod vypočítávat stejným způsobem jako zaměstnancům. Tím se zvýšily jejich důchodové nároky. V témže roce je zavedeno pojistné jako zvláštní platba daňového systému (Arnoldová, 2012).

V roce 1994 je zákonem č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění, založen systém penzijního připojištění, který se spojuje se státním příspěvkem. Jedná se o systém soukromých penzijních fondů založených na kapitálovém způsobu financování. Účast pojištěnce na tomto systému je dobrovolná a účastníkem na tomto pojištění se lze stát po splnění podmínek uvedených v §2 tohoto zákona. V roce 1995 byl přijat nový zákon č. 155/1995Sb., o důchodovém pojištění, společně s prováděcí vyhláškou č. 284/1995Sb., které obsahovala vymezení invalidity a byla dvakrát novelizována podle nových lékařských poznatků. Nově přijatý zákon vytvořil předpoklady pro plnění ratifikovaných úmluv Mezinárodní organizace práce, která se týkala úrovně důchodů. Tento zákon zahájil proces zvyšování věkových hranic a zavedl pružnou věkovou hranici. Prodloužil věkovou hranici pro zápočet výdělků, zpřesnil definici invalidity a zavedl vdovecké důchody (Arnoldová, 2012).

Od 1. 1.1996 je založen zvláštní účet důchodového pojištění, který je součástí finančních aktiv státu. Na vytvořeném účtu jsou vedeny prostředky vznikající rozdílem mezi příjmy z pojistného na důchodovém pojištění a výdaji na dávky důchodového pojištění. Uvedené prostředky mohou být použity pouze na zvýšení dávek nebo „*na úhradu salda pojistného na důchodové pojištění včetně výdajů spojených s výběrem pojistného na toto pojištění.*“ (Arnoldová, 2012, s. 82). V roce 1997 došlo v rámci úsporného opatření ke zpřísnění podmínek pro zápočet náhradních dob pojištění. V roce 1998 byly připraveny návrhy na zvýšení pojistné doby důchodového pojištění, které však byly parlamentem zamítnuty. V roce 1999 byla schválena novela zákona o penzijním připojištění se státním příspěvkem, který tak rozšířil možnosti dosavadního systému. Novela upravovala daňové zvýhodnění zaměstnavatelům, kteří odváděli za zaměstnance sociální pojištění. Dále daňově zvýhodňovala části příspěvků od účastníků a zvyšovala bezpečnost důchodů všech účastníků (Arnoldová, 2012).

V roce 2003 byl přijat zákon č. 425/2003 Sb., kterým se změnil zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Úpravy těchto zákonů uvedeným zákonem vedly ke zvyšování věkové hranice pro nárok na starobní důchod, k omezení možnosti předčasného odchodu do starobního důchodu a k redukci délky studia započítatelné do důchodového pojištění. Došlo k rozdělení samostatné výdělečné činnosti na hlavní a vedlejší.

V roce 2008 byl přijat zákon č. 306/2006 Sb., kterým se změnil zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Úpravou těchto zákonů došlo k postupnému prodloužení doby pojištění nezbytné pro vznik nároku na starobní důchod, postupnému omezení zápočtu náhradních dob pojištění pro nárok na starobní důchod, postupnému zvyšování důchodového věku, postupnému prodloužení odchodu do starobního důchodu a dalších změn. V roce 2010 došlo k novelizaci důchodového zákona, ve kterém bylo stanoveno nové posouzení invalidity na základě nových poznatků lékařské vědy, kterou upravovala vyhláška č. 359/2009Sb. Byl zrušen institut plné a částečné invalidity a byla vytvořena invalidita tří stupňů (Arnoldová, 2012).

Od roku 1990 byly transformačním procesem vytvořeny dva pilíře důchodového systému. První pilíř je základní povinný systém důchodového pojištění, ve kterém se uplatňuje princip sociální solidarity, což znamená, že jsou z něho hrazeny finanční prostředky i osobám, které do systému nepřispívají. Financování není založeno na vytváření fondů, ale důchody jsou v daném období vypláceny bezprostředně z příspěvků pracujících, kteří jsou povinni do něho přispívat. Z prvního pilíře jsou vypláceny státní důchody (Arnoldová, 2012).

Druhý pilíř je založen na dobrovolném penzijním připojištění se státním příspěvkem, které je založeno na kapitálovém financování individuálního spoření. Systém je spravován Českou správou sociálního zabezpečení, která je státní institucí. Stát garantuje systém důchodového pojištění jak právně, tak ekonomicky.

1. 1.2013 byl zaveden další pilíř důchodového systému tzv. „třípilířový“ důchodový systém měl reagovat na demografický vývoj v České republice. Český statistický úřad uvádí, že v roce 1990 byl index stáří 59 %, zatímco v roce 2012 to bylo již 113 % (czso.cz, 2015). Z uvedených informací vyplývá, že vznikl podstatný nepoměr v počtu ekonomicky aktivních obyvatel a obyvatel s nárokem na starobní důchod. Vytvořením třetího pilíře se stát snažil snížit závislost výše starobních důchodů na ekonomickém potenciálu dalších generací. Občané dostali možnost směřovat své důchodové pojištění také do soukromých penzijních fondů, díky čemuž došlo ke zvýšení odvodů. Bylo možné odvádět 3% ze své hrubé mzdy, které jinak byly odváděny do I. pilíře (sociálního pojištění) do nově vzniklých penzijních fondů společně s dalšími 2%, které pojištěnec platil ze své hrubé mzdy. Celkově tedy pojištěnci odvedli 5% z vyměřovacího základu, který byl stejný, jako pro důchodové pojištění. Na svých účtech měli klienti na výběr ze čtyř investičních strategií (dynamická, vyvážená, konzervativní a fond se státními dluhopisy (peníze.cz, 2016). Na základě uzavřené pojistné smlouvy vyplácela důchody životní pojišťovna. Klientům, kteří uzavřeli důchodové spoření, byl krácen řádný starobní důchod o 3 % procenta, která odváděli místo sociálního pojištění do II. pilíře. Díky navýšení částky o 2% ze svého hrubého příjmu však zvýšili odvod na penzi a z tohoto důvodu jim měla vzrůst výše vypláceného starobního důchodu. Podle druhu zvolené investiční strategie v nabízených fondech se mohla starobního důchodu výše i zvýšit. III. pilíř však nepřinesl očekávaný zájem, když se do něho přihlásilo pouze 85 tisíc lidí (peníze.cz, 2016). V roce 2016 proto došlo ke zrušení III. pilíře. Občané si naspořené peníze mohli nechat dát vyplatit, nebo si peníze převedli do doplňkového penzijní spoření. Do roku 2012 bylo součástí III. pilíře penzijní připojištění, které bylo spojeno se státním příspěvkem. Přispívání do III. pilíře bylo rovněž dobrovolné a fondy spravovaly rovněž penzijní společnosti. Do konce roku však došlo k jejich transformaci, kdy nelze již uzavírat penzijní

připojištění, ale nově lze uzavírat doplňkové penzijní spoření, které je rovněž spojené se státním příspěvkem. Pojištěncům z předchozího penzijního spoření se převedly jejich účty se stávajícími podmínkami do doplňkového penzijního spoření. Od roku 2013 již nebylo možné uzavírat penzijní připojištění. Pro konkurenci III. pilíře je k dispozici důchodové pojištění, které nabízí pojišťovny. Jedná se o produkty životního pojištění, které nejsou spojené se státním příspěvkem. Dělí se na investiční životní pojištění a kapitálové životní pojištění. Zásadní rozdíl mezi těmito pojištěními je ten, že u prvního zmíněného nese investiční riziko klient. U druhého nese investiční riziko pojišťovna.

Hlavními důvody pro reformu v roce 2012 byla skutečnost, že průběžně financovaný I. pilíř nebyl nadále plně financován pouze z odvodů na sociálním pojištění a dostával se do deficitu. Tento problém se však nadále zhoršuje s tím, jak roste demografické riziko spojené se stárnutím populace. Nabízené dobrovolné produkty částečně zaručují vyplácení vyššího starobního důchodu než ze základního sociálního pojištění. Vzhledem ke stárnutí populace nebude možné udržet výši důchodů a přispíváním do doplňkových pojistných systémů se pojištěnci mohou připravit na zabezpečení finanční situace v důchodovém věku. Dalšími vhodnými produkty jsou různé druhy spořicíh účtů, termínovaných vkladů, podílových fondů, akcií, dluhopisů nebo investičních certifikátů.

2.6 Odlišnosti příslušníků Policie České republiky ve vztahu k důchodovému a sociálnímu zabezpečení

„Osobami ve služebním poměru jsou příslušníci ozbrojených sil a ozbrojených sborů.“
(Brejcha a Šantrůček, 1998, s. 116).

Pro příslušníky Policie České republiky, Hasičského záchranného sboru, Bezpečnostní informační služby a Úřadu pro zahraniční styky a informace důchodové pojištění řídí, provádí a kontroluje ministerstvo vnitra. Pro příslušníky Vězeňské služby České republiky péči v oblasti důchodového pojištění zajišťuje ministerstvo spravedlnosti. V rámci jednotlivých rezortů tyto orgány rozhodují ve své působnosti o dávkách důchodového pojištění a provádějí jejich výplatu (Arnoldová, 2012). Důchodové pojištění příslušníků bezpečnostních sborů upravuje zákon č. 155/1995 Sb., některé odlišnosti upravuje zákon o služebním poměru č. 361/2003Sb. Dobrovolné složky důchodového zabezpečení tvoří důchodové spoření, které upravuje zákon č. 426/2011 Sb., a od roku 2013 i doplňkové penzijní spoření spojené se státním příspěvkem upravené zákonem č. 427/2011 Sb., které po reformě nahradilo původní penzijní připojištění, které upravoval zákon č. 42/1994 Sb. Do dobrovolných systémů důchodového zabezpečení spadají i produkty komerčních pojišťoven, zejména životní

pojištění (MPSV.cz, 2016). Podmínky účasti příslušníků bezpečnostních sborů na důchodovém a nemocenském pojištění byly do roku 2009 upraveny zákonem č. 32/1957 Sb., o nemocenské péči v ozbrojených silách. Účast byla podmíněna trváním služebního poměru. Ten vzniká dnem nastoupení činné služby v ozbrojených silách nebo služby v bezpečnostních sborech a zaniká dnem propuštění z této služby (Příbyl a Voříšek, 1996). Nově od 1. 1.2009 je nemocenské pojištění upraveno zákonem č. 187/2006 Sb. o nemocenském pojištění. Pojistné upravuje zákon č. 589/1992Sb., o pojištění na sociální zabezpečení a příspěvku na politiku zaměstnanosti. Poskytovanými dávkami je peněžitá pomoc v mateřství, ošetrovné, nemocenské a vyrovnávací příspěvek v těhotenství a v mateřství (MPSV.cz, 2016).

„Služební příjem je odměnou, kterou je bezpečnostní sbor povinen poskytovat příslušníkovi za službu vykonanou ve služebním poměru.“ (Tomek a Nový, 2006, s. 324). Služební příjem se skládá ze základního tarifu, příplatku za vedení, příplatku za službu v zahraničí, zvláštního příplatku, tarifu zvýšeného o 10 % (v případě směnnosti), rizikového příplatku a odměny.

Každému příslušníkovi ozbrojeného bezpečnostního sboru náleží základní tarif, který je uveden v zákoně o služebním poměru v § 114. Je poskytován měsíčně ve formě služebního příjmu za odpracovanou dobu služby, která činí 37,5 hodiny týdně. Přesčasy jsou příslušníkům bezpečnostních sborů započítávány až po přesáhnutí stanoveného fondu 300 hodin za kalendářní rok. Pokud stanovený fond pracovní doby nepřesáhnou nelze jej finančně nárokovat.

Základní tarif je rozdělen do 11 tarifních tříd, ve kterých je 12 tarifních stupňů. Tarifní třídy představují služební místa, která jsou odstupňována podle náročnosti služby spojené s její namáhavostí, odpovědností a složitostí. Tarifní stupně představují dobu praxe, která je rozdělena po 3 letech. Na základě odsloužených let se příslušník posouvá i ve výši příjmu. Do započítatelné praxe se například započítává i základní vojenská služba nebo náhradní doba, kterou je myšlena mateřská dovolená, rodičovská dovolená nebo trvalé péče o dítě. Příslušníci konající službu ve dvousměnném, třisměnném nebo nepřetržitém výkonu služby se základní tarif zvyšuje o 10%. Výši základního tarifu upravuje vláda České republiky. Výše se stanovuje vždy na následující kalendářní rok (Zákon č. 361/2003 Sb.).

Další složkou služebního příjmu je příplatek za vedení, který je nárokový pro vedoucí příslušníky. Výše příplatku je spojena s rozpětím řídicí úrovně a náročností řídicí činnosti. Řídicí činnost je rozdělena do 5 kategorií na řídicí úrovně, podle nichž se určuje výše příplatku. Příplatek za službu v zahraničí je určen pro příslušníky, kteří plní své úkoly mimo Českou republiku. Výše je stanovena ředitelem bezpečnostního sboru. Zvláštní příplatek je určen pro příslušníky, kteří konají službu ve ztížených a škodlivých podmínkách. Je rozdělen

do 5 skupin a podmínky pro poskytování jsou závislé nařízením vlády. Osobní příplatek uvedený v § 122 je nenárokový a jeho úkolem je ocenit výkon služby konkrétního příslušníka za plnění úkolů v mimořádné kvalitě a rozsahu. Je tedy individuálním finančním oceněním, které je poskytováno měsíčně k základnímu tarifu. Jeho výše může dosahovat až 60% základního tarifu. Jednorázovým příplatkem, který může být poskytnut k základnímu tarifu, je odměna uvedená v § 123. Jedná se o ocenění, které se poskytuje jednorázově za splnění mimořádného nebo významného úkolu (Zákon č. 361/2003 Sb.).

Příslušníkům jsou ze služebního příjmu sráženy částky na sociálním zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění, jako u běžných zaměstnanců mimo služební poměr (Tomek a Nový, 2006). Výše odvodu na sociálním pojištění je uvedena v § 7 zákona o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Zaměstnavatelem, který odvádí sociální pojištění je v tomto případě Policie České republiky, která ze služebního příjmu příslušníka odvádí 25% z vyměřovacího základu. Z uvedeného vyměřovacího základu 21,8 % pokrývá důchodové pojištění, 2,3 % nemocenské pojištění a 1,2 % státní politiku zaměstnanosti (Zákon č. 361/2003 Sb.).

Další odlišností příslušníků Policie České republiky je možnost získání výsluhového příspěvku. Nárok na výsluhový příspěvek má příslušník bezpečnostního sboru po trvání služebního poměru minimálně 15 let. Po této době mu náleží minimální výše výsluhového příspěvku 20% ze služebního příjmu. Za každý odsloužený následující rok je služební výsluha zvyšována o 3% až do 21 let trvání služebního poměru. Po 21 letech trvání služebního poměru se výsluhový příspěvek zvyšuje o 2% za každý další odsloužený rok až do 26 let trvání služebního poměru. Od 26 let trvání služebního poměru se zvyšuje výsluhový příspěvek o 1% a to až do výše 50% služebního příjmu příslušníka bezpečnostních sborů. Výše výsluhového příspěvku je počítána z průměrného hrubého měsíčního příjmu příslušníka počítaného jeden rok zpětně od data ukončení služebního poměru. Pokud je to pro příslušníka výhodnější, je výsluhový příspěvek počítán za poslední 3 roky trvání služebního poměru. Výsluhový příspěvek je příslušníkovi vyplácen do doby, než příslušník začne pobírat některý z druhů důchodu, ať už invalidní nebo starobní. V takovém případě se jedná o souběh výsluhového příspěvku s důchody, při kterém se vyplácí výsluhový příspěvek příslušníkovi pouze za předpokladu, že převyšuje některý z uvedených důchodů a to pouze ve výši rozdílu. Do doby, která je rozhodná pro výpočet výsluhového příspěvku, se nezapočítávají doby, ve kterých příslušník bezpečnostního sboru byl zařazen v neplacené záloze, čímž je myšleno čerpání mateřské nebo rodičovské dovolené a doba neschopnosti ke službě nebo nemocenská (Zákon č. 361/2003 Sb.).

Bezpečnostní sbor Policie České republiky poskytuje i další jednorázové příspěvky, kterými jsou odchodné nebo úmrtné. V prvním případě má nárok na odchodné příslušník bezpečnostního sboru po odsloužených 6 letech služby. Výše odstupného činí jeden měsíční hrubý příjem a za každý další odsloužený rok v bezpečnostním sboru se výše příspěvku zvyšuje o 1/3 tohoto příjmu. Nejvyšší možné odstupné pro příslušníka je odchodné, které činí šestinásobek průměrného hrubého služebního příjmu. Úmrtné je poskytováno rodině příslušníka vždy, pokud skončil služební poměr příslušníka smrtí a to i v případě, že příslušník zemřel i za jiných okolností než ve službě. Výše úmrtného činí trojnásobek hrubého měsíčního příjmu příslušníka. Úmrtné, které se vyplácí jednorázově, plní funkci sociální, kdy jeho smyslem je zmírnění snížení životní úrovně pozůstalým v souvislosti se ztrátou budoucích příjmů příslušníka, které zajišťují životní úroveň jeho rodiny (Tomek, 2006). Výsluhový příspěvek a odchodné plní funkci sociální, kompenzační a regulační. Smyslem sociální funkce je usnadnit přechod příslušníka do nového zaměstnání, protože ve služebním poměru ztrácí původní kvalifikaci (Tomek, 2006). Při přijetí příslušníka do služebního poměru jsou omezena některá jeho práva. Jednou z nich je právě možnost příslušníka vykonávat i jiný druh zaměstnání v civilním sektoru. Nemá tedy možnost podnikat nebo vykonávat jinou výdělečnou činnost. Výjimku stanovují ředitelé jednotlivých krajských ředitelství policie a jsou to zpravidla pouze činnosti mající pedagogický charakter. Důvodem tohoto omezení je, aby příslušník pro svůj výkon povolání byl nestranný, kdy výkon jiného zaměstnání by mohl jeho nestrannost při výkonu služby ovlivňovat. Další funkci, kterou plní výše zmiňované příspěvky je funkce kompenzační. Ta má za úkol kompenzovat nepříznivé podmínky při výkonu služby, jako je například její nebezpečnost, časová náročnost nebo fyzická a psychická zátěž. Poslední funkce příspěvků je funkce regulační. Tím je myšlena ta skutečnost, že příslušníci ve služebním poměru zastávají poměrně náročné zaměstnání a v určitých funkcích je její výkon omezen fyzickou a psychickou způsobilostí (Tomek, 2006).

3 Metodická část

3.1 Hlavní cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumné části je popsat postoj příslušníků Územního odboru Chrudim Krajského ředitelství policie Pardubického kraje k finančnímu zajištění v důchodovém věku. V rámci výzkumu bylo zjišťováno, zda si příslušníci odkládají část svých finančních prostředků na období důchodového věku, v jaké výši a jakých finančních produktů využívají, do jaké míry jsou jejich rozhodnutí ovlivněna pohlavím, věkem nebo počtem vyživovaných dětí v rodině, a také zda považují svého zaměstnavatele za spoluodpovědného za finanční zajištění v důchodovém věku vzhledem k zákonnému nároku na výsluhový příspěvek a dorovnávání důchodů do výše výluhového příspěvku.

Hlavní výzkumná otázka:

Jaký mají příslušníci Územního odboru Chrudim přístup k vlastnímu zabezpečení v důchodovém věku?

Dílčí cíle a výzkumné otázky:

1. Zjistit a popsat, jaké faktory ovlivňují příslušníky ozbrojených sborů při rozhodování o zajištění v důchodovém věku (otázky 1,2,3,4,5,6,7,8,9).

Výzkumná otázka: Co a do jaké míry příslušníky Územního odboru Chrudim ovlivňuje při řešení jejich zajištění v důchodovém věku?

2. Popsat a zhodnotit, do jaké míry mají příslušníci Územního odboru Chrudim v současné době řešeno zajištění na důchodový věk. Zda mají možnost i přes omezení zákonem o služebním poměru vytvářet další finanční prostředky (otázky 10,11,12,13,14,15,16,17,18).

Výzkumná otázka: Mají příslušníci Územního odboru Chrudim zájem a možnost odkládat finanční prostředky pro své zajištění v důchodovém věku i přes omezení vyplývající z jejich profese? Do jakých produktů na trhu a do jaké výše?

3. Zjistit a popsat postoj příslušníků Územního odboru Chrudim ke spoluodpovědnosti svého zaměstnavatele za jejich finanční zajištění v důchodovém věku (otázky 19,20,21,22).

Výzkumná otázka: Považují příslušníci Územního odboru Chrudim svého zaměstnavatele spoluodpovědného za jejich finanční zajištění v důchodovém věku?

3.2 Zdůvodnění volby výzkumného souboru

Při výběru tématu na svoji závěrečnou práci jsem hledal téma, které bych mohl spojit se svým zaměstnáním a současným studiem. Jsem příslušníkem ozbrojeného bezpečnostního sboru Policie České republiky Územního odboru Chrudim a vykonávám službu pořádkové policie na obvodním oddělení. Součástí pořádkové policie jsou jednotlivá obvodní oddělení, která jsou jedním ze základních pilířů policie jako celku. Současně jsem studentem třetího ročníku kombinované formy studia oboru Sociální práce ve veřejné správě. Jako výzkumný vzorek, jsem si vybral příslušníky obvodních oddělení pořádkové policie Územního odboru Chrudim, jehož jsem součástí. Zajímalo mě, zda příslušníci považují výsluhový příspěvek za dostatečný pro zajištění na důchodový věk nebo zda si ještě odkládají část finančních prostředků do veřejných systémů důchodových produktů. Pro konkretizaci, časovou a organizační náročnost byl jako výzkumný vzorek zvolen Územní odbor Chrudim, kde se výzkumu zúčastnilo 84 příslušníků.

3.3 Zvolená výzkumná strategie a technika

Pro výzkum předmětné práce byla zvolena kvantitativní výzkumná strategie. Důvodem pro její výběr byl především širší počet respondentů, které by kvalitativní výzkum jen obtížně pokryl jak z hlediska časového, tak z hlediska kvality odpovědí. Zvolená metoda byla dostatečná pro získání potřebných informací a potvrzení nebo vyvrácení navržených hypotéz. Cílem výzkumu bylo především zjistit, jak příslušníci bezpečnostního sboru obvodních oddělení Policie České republiky Územního odboru Chrudim přistupují k otázkám zajištění na důchodový věk. Důležitým faktorem pro výběr strategie byla anonymita šetření, která může přispět k větší upřímnosti odpovědí a zabrání vlivu přítomnosti tazatele na získané odpovědi (Punch a Keith, 2008). Z tohoto důvodu byla zvolena forma dotazníku. Ta také umožnila získat potřebné informace od většího počtu lidí za poměrně krátkou dobu díky jednoduššímu zpracování, zejména ve srovnání s rozhovorem, kde by bylo nutné tříditi potřebné a nepotřebné informace.

3.4 Popis průběhu sběru dat

Dne 29. 2. 2016 jsem telefonicky kontaktoval koordinátora Územního odboru Chrudim a informoval jsem ho o tom, že dokončuji bakalářské studium, jehož výstupem je bakalářská práce, která je zaměřena na příslušníky ozbrojeného sboru Policie České republiky a že výzkumným vzorkem jsou policisté obvodních oddělení Územního odboru Chrudim. Popsal jsem mu průběh a cíle výzkumu. Poté jsem mu zaslal emailovou cestou předmětný výzkumný

dotazník. Po schválení výzkum provést jsem telefonicky kontaktoval všechny vedoucí obvodních oddělení Územního odboru Chrudim, které jsem informoval o tom, že dokončuji bakalářské studium a ve své závěrečné práci bych potřeboval provést výzkum na místních obvodních oddělení a chtěl bych je poprosit o spolupráci. Poté jsem emailovou formou zaslal předmětné dotazníky s instrukcemi k jeho vyplnění a odevzdání všem vedoucím příslušníkům. V termínu od 1. do 15. 3.2016 proběhlo výzkumné šetření na jednotlivých obvodních odděleních Policie České republiky Územního odboru Chrudim. Jednalo se o obvodní oddělení Chrudim, Skuteč, Chrast, Hlinsko, Třemošnice a Heřmanův Městec. Vyplněné dotazníky odevzdávali vedoucí do pošty pro Obvodní oddělení Chrast na Územním odboru v Chrudimi. Odtud byly dotazníky vyzvednuty a odvezeny na uvedené obvodní oddělení, kde jsem v současnosti služebně zařazen a tyto jsem si osobně převzal.

3.5 Reflexe etických rizik výzkumu a rizik zvolené výzkumné strategie

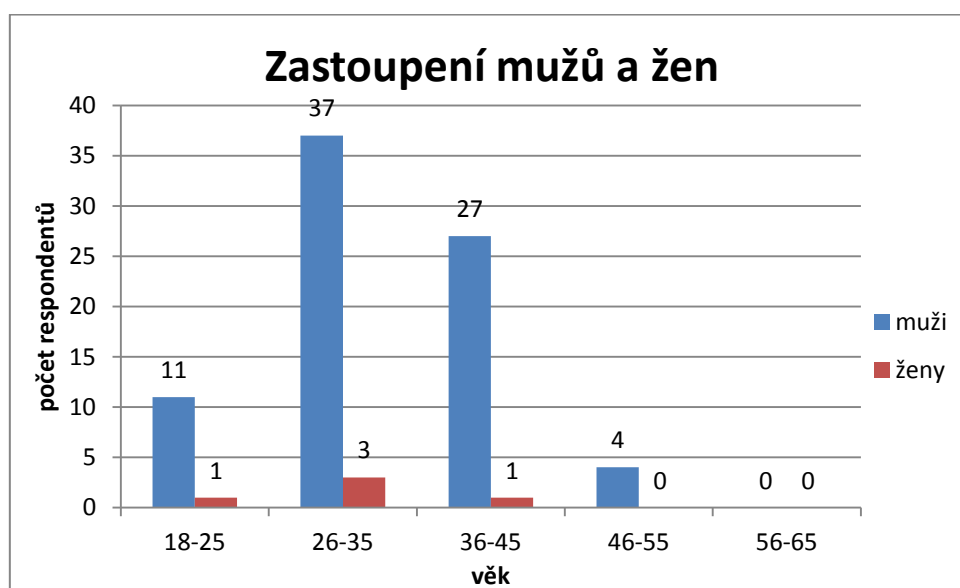
Při výzkumném šetření bylo třeba zohlednit některá etická kritéria při tvorbě dotazníku. Jedním z nich bylo především poškození účastníků výzkumu a celého bezpečnostního sboru. V zákoně č. 361/2003 Sb., o služebním poměru, je v § 45 odstavci 1 písmenu i) uvedeno, že *„příslušník je povinen chovat se a jednat i v době mimo službu tak, aby svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru.“*. Vzhledem k tomu, že jsem sám příslušníkem ozbrojeného sboru, mě tato povinnost samozřejmě vedla k tomu, aby otázky uvedené v dotazníku a jejich následná prezentace žádným způsobem neohrozila dobrou pověst bezpečnostního sboru. Porušení zákona o služebním poměru by pro mě jako zodpovědnou osobu mohlo mít negativní důsledky, které by mohly být řešeny kázeňským trestem podle § 51 zákona nebo v závažném případě i propuštěním ze služebního poměru. Otázky, které byly konzultovány v akademickém prostředí, musely být také schváleny příslušnými orgány policie. Při vhodně volených otázkách jsem se však nesetkal s žádnými výhradami k předkládanému dotazníku. Jak již bylo uvedeno, pro kvantitativní výzkumné šetření byla zvolena forma dotazníku. Otázky v něm uvedené byly směřovány i na oblast osobních financí, které jsou obecně choulostivou záležitostí, a proto bylo třeba k nim přistupovat s náležitou opatrností. Odpovědi by také mohly být zkreslovány přítomností tazatele. Z tohoto důvodu byla volena technika anonymního dotazníku. Respondenti byli dostatečně informováni o cíli výzkumného šetření a jeho důvodu prostřednictvím emailové komunikace s vedoucími příslušníky, kteří zajistili distribuci dotazníku.

3.6 Operacionalizace dílčích cílů

Tato kapitola je zaměřena na jednotlivé otázky, které byly kladeny ve zvoleném výzkumném nástroji – dotazníku – s cílem vysvětlit jejich účel a prezentovat jejich výsledek pomocí statistických výstupů reprezentovaných tabulkami a grafy. Dotazník byl tvořen 22 otázkami, které byly rozděleny do třech základních částí. První část otázek (1 až 9) zkoumala faktory, které ovlivňují rozhodování příslušníků bezpečnostního sboru ohledně finančního zabezpečení v důchodovém věku. Druhá část otázek (10 až 18) měla za úkol zjistit, jakým způsobem jsou v současnosti příslušníci bezpečnostního sboru zajištěni na důchodový věk a jak si i přes zákonné omezení mohou svoji finanční situaci vylepšit. Třetí část otázek (19 až 22) měla za úkol popsat, do jaké míry příslušníci ozbrojeného sboru spoléhají na finanční zajištění na důchodový věk od svého zaměstnavatele.

Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

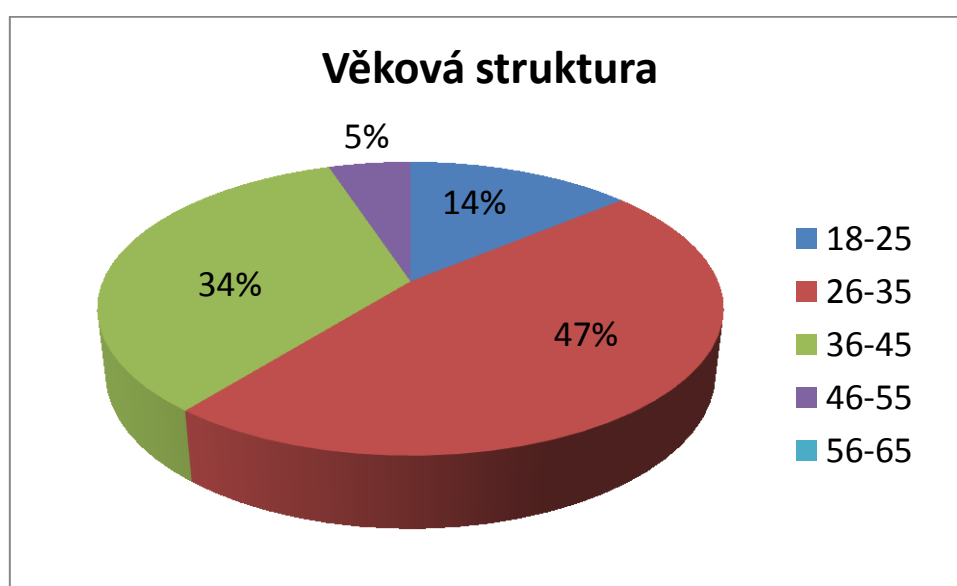
Položená otázka byla formulována jako uzavřená, se dvěma možnostmi odpovědi (žena nebo muž). Z celkového výzkumného vzorku 84 lidí se výzkumu zúčastnilo 5 žen. Z uvedeného vyplývá, že na obvodních odděleních je poměrně malé zastoupení žen. Výsledky dalšího výzkumného šetření proto nebudou hodnoceny s ohledem na rozdělení podle pohlaví, ale výzkumný vzorek bude brán jako celek. Důvodem tohoto rozhodnutí je velmi malý počet žen, čímž by získané výsledky hodnocené podle pohlaví nebyly reprezentativní.

Obrázek 1: Graf zobrazující zastoupení mužů a žen v rámci Územního odboru Chrudim a rozdělení podle věku

Otázka č. 2: Kolik je Vám let?

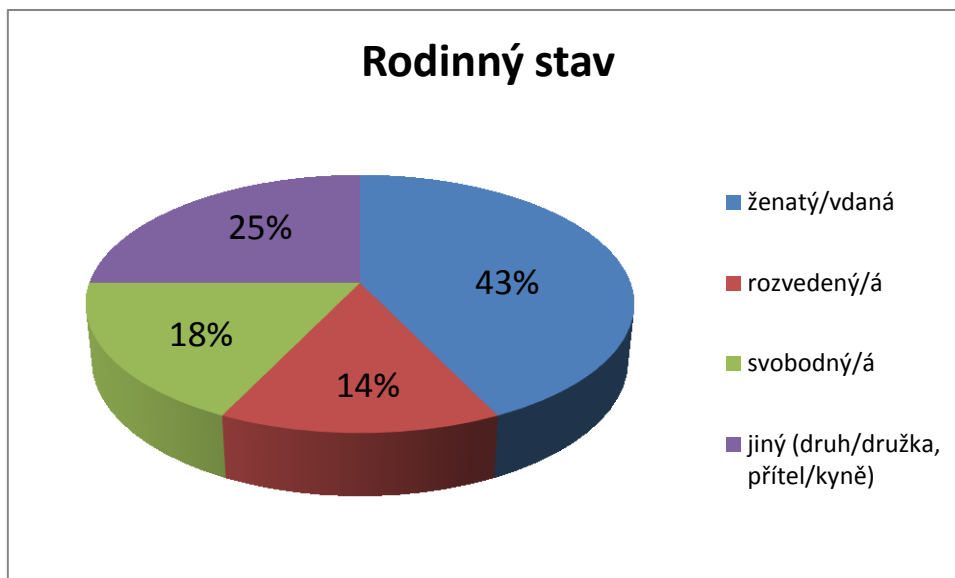
Položená otázka byla formulována jako uzavřená s možností jedné odpovědi. Věk příslušníků byl rozdělen do jednotlivých kategorií 18-25, 26-35, 36-45, 46-55, 56-65 let. V nejmladší věkové skupině bylo 14% příslušníků. Nejvíce je u sboru zastoupena věková skupina ve věku 26-35 let (47%). Druhou nejvíce zastoupenou skupinou je věková skupina v rozmezí 36-45 let (34%). Věková skupina 46-55 let byla ve zkoumaném vzorku zastoupena pěti procenty. V nejvyšší věkové skupině se nikdo z respondentů nevyskytoval. Cílem položení otázky bylo získat nejen lepší popis výzkumného vzorku, ale především zjistit, jak věk respondentů může ovlivňovat jejich rozhodování pro zajištění na důchodový věk.

Obrázek 2: Věková struktura příslušníků Územního odboru Chrudim

Otázka č. 3: Jaký je Váš rodinný stav?

Položená otázka je formulována jako uzavřená s možností jedné odpovědi. Rodinný stav byl rozdělen na 4 kategorie ženatý/vdaná, rozvedený/á, svobodný/á a jiný (druh/družka, přítel/přítelkyně). Nejvíce příslušníků Územního odboru Chrudim je ženatých nebo v daných (43%). Druhé největší zastoupení mají příslušníci, kteří žijí v jiném druhu společného soužití, jako je druh/družka nebo přítel/přítelkyně (25%). Počet svobodných příslušníků je 18% a počet rozvedených příslušníků 14%. Cílem položené otázky bylo zjistit stav rodinného zázemí policistů, který je spojen s finančními závazky vůči rodině, a také lépe demograficky popsat výzkumný vzorek.

Obrázek 3: Rodinný stav příslušníků Územního odboru Chrudim

Otázka č. 4: Uveďte počet osob žijících s Vámi ve společné domácnosti.

Položená otázka je formulována jako uzavřená s možností pouze jedné odpovědi. Na výběr bylo 7 odpovědí: sám/sama, 1 až 5 osob nebo 6a více osob. 9% příslušníků žije samostatně, s jednou osobou žije 18% příslušníků, se dvěma osobami 27%, se třemi osobami 32%, se čtyřmi osobami 12% a 2% žijí se šesti a více osobami. Respondenti žijící ve společné domácnosti s pěti osobami nebyli ve výzkumu zastoupeni. Cílem položení této otázky bylo zjistit, kolik osob žije s policisty ve společné domácnosti, protože počet členů v domácnosti může mít vliv na odkládání finančních prostředků na důchodový věk.

Tabulka 1: Počty osob, které žijí ve společné domácnosti s příslušníky Územního odboru Chrudim

Počet osob v domácnosti	Počet respondentů
sám/sama	3
1 osoba	19
2 osoby	24
3 osoby	30
4 osoby	5
5 osob	1
6 osob a více	2

Otázka č. 5: Kolik máte nezaopatřených dětí?

Položená otázka byla formulována jako uzavřená s jednou možnou odpovědí. Na výběr bylo ze 7 možností (postupně 0 – 5 dětí, více jak 5 dětí). Dotazovaní policisté ve 29% uvedli, že nemají v současnosti děti, 27 % má jedno dítě, 33 % má 2 děti a 13% má 3 děti. Větší počet dětí nikdo z respondentů neuvedl. V této otázce se braly v úvahu i děti, které s respondenty nežijí ve společné domácnosti. Cílem otázky bylo zjistit počet dětí, které mají příslušníci ze zákona povinnost vyživovat, což může být faktor, který ovlivňuje jejich rozhodování ohledně důchodového věku a jeho finančního zabezpečení.

Otázka č. 6: Splácíte v současnosti úvěr ze stavebního spoření, hypoteční úvěr nebo jinou formu úvěru na bydlení?

Otázka byla formulována cíleně se zaměřením na konkrétní finanční zátěž, kterou představují různé druhy úvěrů. Otázka byla položena jako uzavřená s možností výběru ze dvou odpovědí (ano nebo ne). Úvěr na bydlení má v současnosti 68 % respondentů, zbylých 32% takový úvěr nemá. Cílem položení této otázky bylo zjistit, kolik příslušníků má v současnosti úvěr na bydlení, který je pro většinu obyvatel ČR důležitý pro vytváření podmínek na bydlení a zvyšování životního standardu. Splácení úvěru může být faktorem, který ovlivňuje rozhodování ohledně zajištění na důchodový věk.

Tabulka 2: Počet příslušníků Územního odboru Chrudim, kteří mají úvěr na bydlení

Odpověď	Počet respondentů
ano	57
ne	27

Otázka č. 7: Splácíte v současnosti spotřebitelský úvěr?

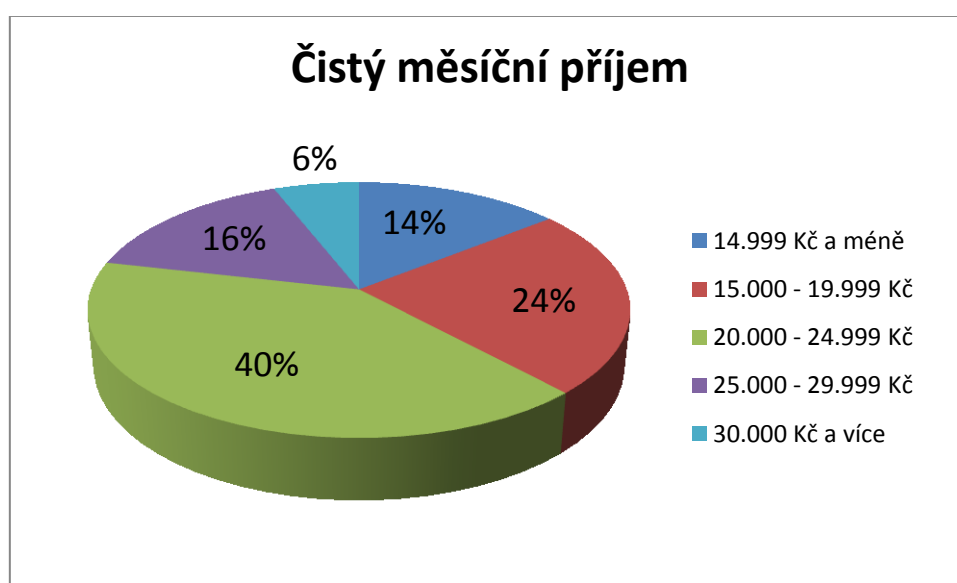
Otázka byla formulována cíleně se zaměřením na další možnou finanční zátěž, kterou představují různé druhy spotřebitelských úvěrů. Otázka byla položena jako uzavřená s možností výběru ze dvou odpovědí ano a ne. Spotřebitelský úvěr má v současnosti 33 % respondentů, zbylých 67 % spotřebitelský úvěr nemá.

Tabulka 3: Počet příslušníků Územního odboru Chrudim, kteří mají spotřebitelský úvěr

Odpověď	Počet respondentů
ano	28
ne	56

Otázka č. 8: Jaký je Váš čistý měsíční plat?

Položená otázka byla formulována jako uzavřená s možností pouze jedné odpovědi. Na výběr bylo z pěti odpovědí (výše příjmu do 14 999 Kč, 15 000 – 19 999 Kč, 20 000 – 24 999 Kč, 25 000 – 29 000 Kč, 30 000 Kč a více). Nejvyšší počet respondentů pobíral plat ve výši 20 000 – 24 999 Kč (40%). Druhou nejpočetnější skupinou byli respondenti pobírající čistý plat ve výši 15 000 – 19 999 Kč (24%). 16 % respondentů pobírá čistý měsíční plat ve výši 25 000 – 29 999 Kč, 14 % respondentů pobírá méně než 14 999 Kč a 6 % pobírá více než 30 000 Kč. Cílem této otázky bylo rozřadit respondenty podle výše jejich příjmu, která může výrazným způsobem ovlivnit jejich rozhodování ohledně zajištění na důchodový věk.

Obrázek 4: Čistý měsíční příjem příslušníků Územního odboru Chrudim

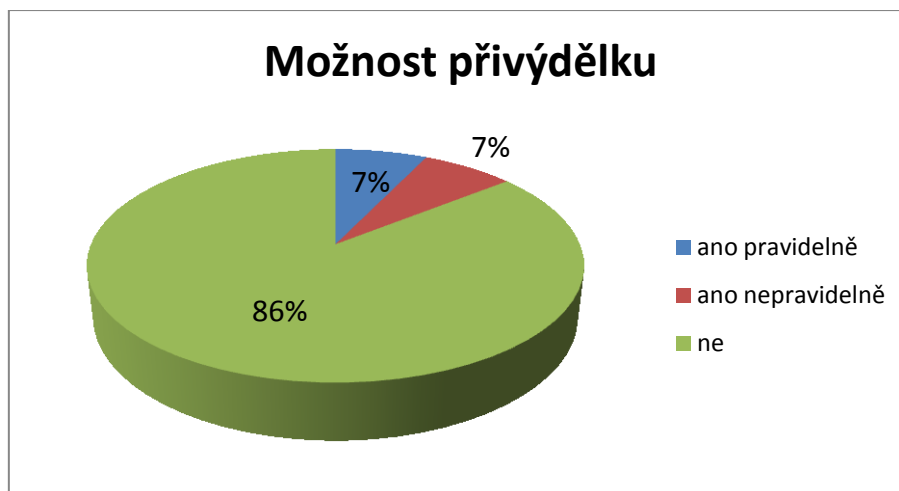
Otázka č. 9: Odpovídají Vaše příjmy výdajům?

Položená otázka byla formulována jako uzavřená s možností pouze jedné odpovědi (ano nebo ne). 58 % respondentů se svými příjmy vychází a zbylých 42% respondentů uvedlo, že služební příjem výši jejich výdajů nepokrývá. Cílem otázky bylo zjistit, do jaké míry se svými příjmy respondenti vychází, což může mít vliv na jejich rozhodování ohledně zajištění na důchodový věk.

Otázka č. 10 Máte možnost dalšího přivýdělku, jak to částečně umožňuje zákon č. 361/2003Sb., o služebním poměru?

Položená otázka byla formulována jako uzavřená s možností pouze jedné odpovědi (ano, pravidelně; ano, nepravidelně nebo ne). Pravidelnou možnost přivýdělku má 7 % respondentů, zatím co dalších 7 % respondentů má tuto možnost nepravidelně. Většina

respondentů (86 %) však uvedla, že v současné době nemá možnost si ke služebnímu příjmu přivydělat. Cílem otázky bylo zjistit, zda mají příslušníci bezpečnostního sboru možnost dalšího přivýdělku, protože možnost zvýšení svého příjmu je při rozhodování o zajištění na důchodový věk může ovlivňovat.

Obrázek 5: Možnost přivýdělku příslušníků Územního odboru Chrudim

Otázka č. 11: Pokud máte možnost přivýdělku, do jaké výše? (měsíčně)

Předmětná otázka byla podmíněna kladnou odpovědí na otázku č. 10. Byla formulována jako uzavřená s možností pouze jedné odpovědi (do 499 Kč, 500 – 999 Kč, 1 000 – 1 499 Kč, 1 500 – 1 999 Kč, 2 000 Kč a více). 6 respondentů uvedlo výši finanční částky do 499 Kč a 6 respondentů uvedlo výši finanční částky 500 – 999 Kč, což představuje v obou případech 7 % ze zkoumaného vzorku 84 příslušníků. Možnost přivýdělku může mít vliv na schopnost tvořit finanční rezervy pro zajištění v důchodovém věku.

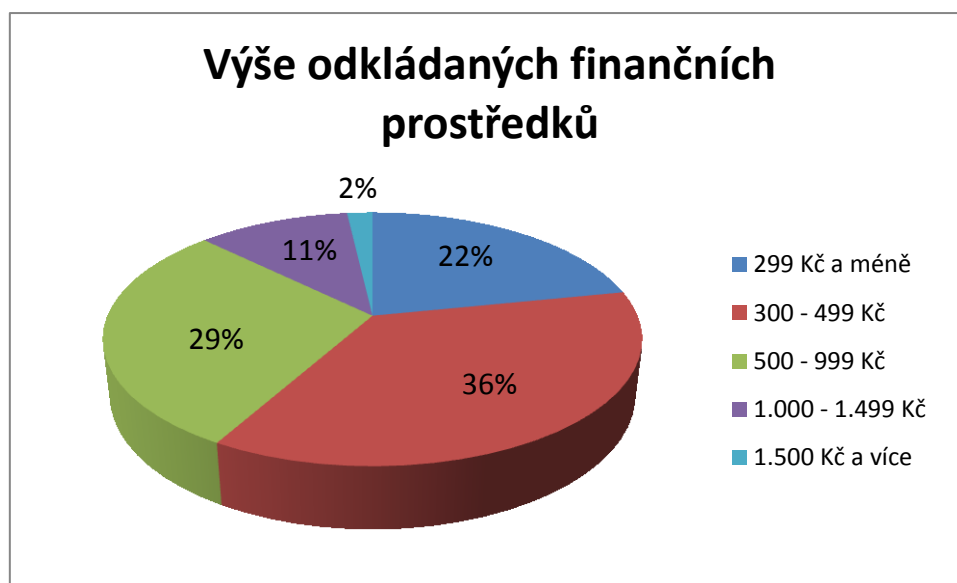
Otázka č. 12: Odkládáte si část finančních prostředků na období Vašeho důchodového věku, kromě odvodů na sociální pojištění (I. pilíř důchodového systému)?

Položená otázka byla formulována jako uzavřená s možností pouze jednoho druhu odpovědi (ano nebo ne). 65 % respondentů si na svůj důchodový věk odkládá část svých finančních prostředků. Zbýlých 35% respondentů uvedlo, že si v současné době do jiných důchodových produktů nepřispívá. Kladnou odpovědí byla podmíněna i odpověď na následující otázky č. 13, 14 a 15. V opačném případě měli respondenti odpovídat na otázky č. 17 a 18. Cílem

otázky bylo zjistit, zda si odkládají část svých finančních prostředků na jiný důchodový produkt než je pro všechny pracující občany povinný I. pilíř důchodového systému.

Otázka č. 13: Pokud si odkládáte část finančních prostředků na období Vašeho důchodového věku, do jaké výše? (měsíčně)

Položená otázka byla formulována jako uzavřená s možností pouze jedné odpovědi. Na výběr bylo z možností 299 Kč a méně, 300 – 499 Kč, 500 – 999 Kč, 1 000 – 1 499 Kč, 1 500 Kč a více. Předpokladem pro výběr odpovědi byla i možnost, že si respondenti vkládají do více produktů na důchodový věk, proto tato částka byla brána jako celková. Částku 299 Kč a méně uvedlo 22% respondentů, částku 300 – 499 Kč uvedlo 36 % respondentů, částku 500 – 999 Kč uvedlo 29 % respondentů, částku 1 000 – 1 499 Kč uvedlo 11 % respondentů a částku 1.500 Kč a více uvedlo 2 % respondentů. Cílem položené otázky bylo zjistit, do jaké výše si respondenti spoří a zda je výše odkládaných finančních prostředků dostatečná pro zajištění v důchodovém věku.

Obrázek 6: Výše finančních prostředků odkládaných příslušníky Územního odboru Chrudim na období důchodového věku

Otázka č. 14: Máte v plánu výši příspěvku na penzi zvýšit?

Položená otázka byla formulována jako uzavřená s možností pouze jedné odpovědi (ano, ne nebo nevím). 16 % respondentů plánuje výši příspěvku na zajištění v důchodovém věku zvýšit. Dalších 53 % respondentů zvýšení neplánuje a 31 % respondentů uvedlo, že v současnosti neví, zda bude výši příspěvku zvyšovat. Cílem položené otázky bylo zjistit, zda

současnou výši příspěvku považují respondenti za dostatečnou nebo zda by chtěli do budoucna výši příspěvku zvýšit.

Tabulka 4: Počet příslušníků Územního odboru Chrudim, kteří plánují zvýšit příspěvek na zajištění v důchodovém věku

Odpověď	Počet respondentů
ano	9
ne	29
nevím	17

Otázka č. 15: Pokud máte v plánu výši příspěvku na penzi zvýšit, o jakou částku? (měsíčně)

Položená otázka byla formulována jako uzavřená s možností pouze jedné odpovědi. Na výběr bylo z možností 199 Kč a méně, 200 – 399 Kč, 400 – 599 Kč, 600 Kč a více. Podmínkou pro odpověď na tuto otázku bylo vybrání odpovědi „ano“ v otázce č. 14. Pokud respondent vybral odpověď nevím, bylo předpokládáno, že respondenti, kteří v současnosti neví, zda si budou výši příspěvku zvyšovat, nebudou ani moci upřesnit o kolik. V otázce č. 14 odpovědělo 16 % respondentů „ano“, což činí 9 respondentů, kteří chtějí současné příspěvek na zajištění v důchodovém věku zvýšit. Pět respondentů si chce příspěvek zvýšit o 200 – 399 Kč, dva respondenti chtějí příspěvek zvýšit o 400 – 599 Kč a po jednom respondentovi chce výši příspěvku zvýšit o 199 Kč a méně, resp. o částku 600 Kč a více. Cílem položené otázky bylo zjistit, jak dalece by respondenti byli ochotni zvýšit příspěvek na zajištění v důchodovém věku.

Otázka č. 16: Pokud již odkládáte část finančních prostředků na období Vašeho důchodového věku, do jakého produktu?

Položená otázka byla formulována jako otevřená s možností více odpovědí, protože respondenti si mohou spořit i do více produktů najednou. Na výběr bylo z pěti možností, z nichž bylo na výběr i z penzijních produktů, které již nelze uzavřít.

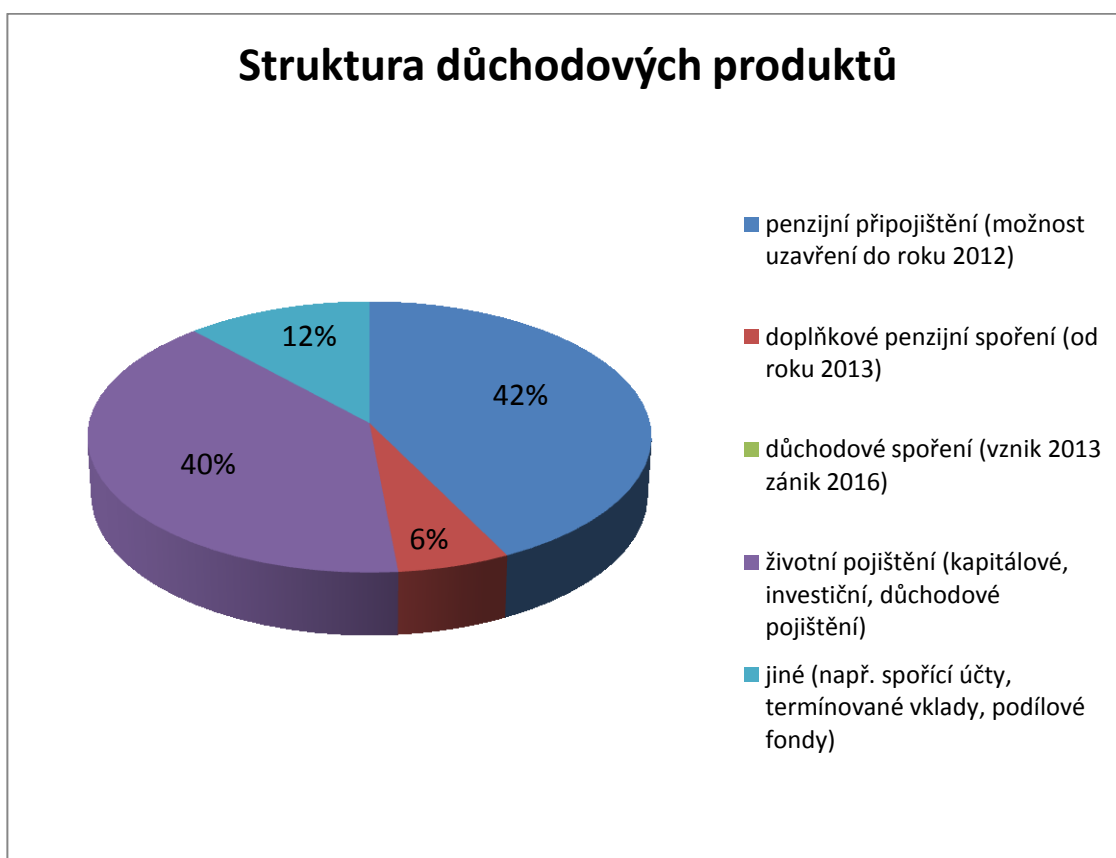
a) penzijní připojištění s garantovaným státním příspěvkem, který bylo možné uzavřít do konce roku 2012

b) doplňkové penzijní spoření s garantovaným státním příspěvkem, které nahradilo původní penzijní připojištění od roku 2013

c) důchodové spoření se vznikem roku 2013 a zánikem roku 2016, kdy klient odkládá 3% ze své hrubé mzdy, které by jinak platil státu na sociálním pojištění a 2% přispívá ze své hrubé mzdy

d) životní pojištění (kapitálové, investiční, důchodové pojištění)

e) jiné (např. spořicí účty, termínované vklady, podílové fondy, akcie, dluhopisy apod.).

Obrázek 7: Struktura důchodových produktů využívaných příslušníky Územního odboru Chrudim.

42 % respondentů uvedlo, že využívá penzijní připojištění, 6 % respondentů uvedlo, že využívá doplňkové penzijní spoření. Důchodové spoření nevedl nikdo z respondentů. Životní pojištění uvedlo 40 % respondentů, odpověď jiné uvedlo 12 % respondentů. Cílem položené otázky bylo zjistit, do jakých produktů mají zájem respondenti spořit, zda do státních produktů, produktů komerčních pojišťoven nebo dávají přednost jinému druhu investování, které lze použít na tvorbu finančních rezerv na zajištění v důchodovém věku.

Otázka č. 17: Pokud si neodkládáte žádné finanční prostředky na další zajištění na penzi, chtěl/a byste si je do budoucna odkládat?

Položená otázka byla formulována jako uzavřená s možností pouze jedné odpovědi (ano, ne nebo nevím). Otázka dávala prostor těm respondentům, kteří v otázce č. 12 zaškrtnuli odpověď „ne“. Na otázku odpovědělo 29 respondentů, z nichž 6 uvedlo, že by si do budoucna chtěli spořit i do jiných důchodových produktů. Dalších 8 respondentů uvedlo, že si spořit nechce a zbylých 15 respondentů uvedlo, že v současné době neví, zda si budou spořit. Cílem položené otázky bylo zjistit, zda si respondenti, kteří v současnosti nespoří do jiných důchodových produktů, mají zájem začít odkládat část svých finančních prostředků na zajištění v důchodovém věku.

Otázka č. 18: Jestliže uvažujete o tom, že si chcete začít odkládat část finančních prostředků na období Vašeho důchodového věku, do jakého finančního produktu?

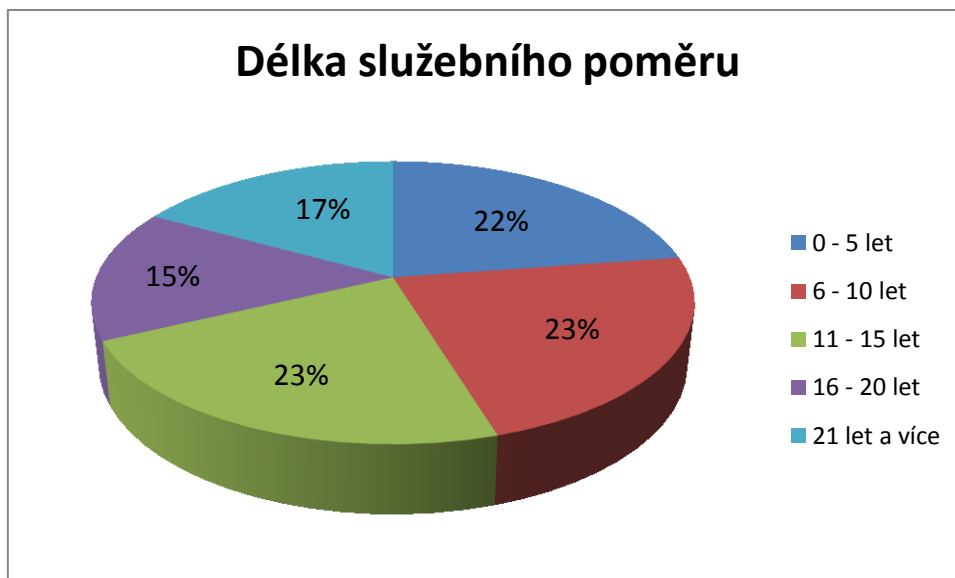
Položená otázka byla formulována jako uzavřená s možností pouze jedné odpovědi. V době výzkumu byly dostupné tyto produkty:

- a) životní pojištění (kapitálové, investiční, důchodové; bez státního příspěvku)
- b) doplňkové penzijní spoření (se státním příspěvkem)
- c) jiné (např. spořicí účty, termínované vklady, podílové fondy, akcie, dluhopisy apod.)

Odpověďt měli pouze ti respondenti, kteří v otázce č. 17 zvolili odpověď „ano“, celkem tedy 6 respondentů. Dva respondenti zvolili životní pojištění, jeden doplňkové penzijní spoření a tři respondenti zvolili možnost jiné. Cílem položené otázky bylo zjistit, do jakých produktů mají zájem respondenti spořit, zda do produktů se státním příspěvkem, produktů komerčních pojišťoven nebo dávají přednost jinému druhu investování, které lze použít k ukládání finančních prostředků na zajištění v důchodovém věku.

Otázka č. 19: Kolik let pracujete u PČR?

Položená otázka byla formulována jako uzavřená s možností pouze jedné odpovědi. Nabízené možnosti byly 0– 5 let, 6 – 10 let, 11 – 15 let, 16 – 20 let nebo 21 a více let. V délce do pěti let pracuje u PČR 22 % respondentů, 6 – 10 let pracuje u PČR 23 % respondentů, 11 – 15 let pracuje u PČR shodně 23 % respondentů. 15 % respondentů pracuje u PČR 16 – 20 let, 17 % respondentů pak 21 let a více let.

Obrázek 8: Délka služebního poměru příslušníků Územního odboru Chrudim

Cílem otázky bylo zjistit, zda délka služebního poměru ovlivňuje (vzhledem k nároku nebo blížícímu se nároku na výsluhový příspěvek) potřeby respondentů ohledně zajištění na důchodový věk.

Otázka č. 20: Vykonával/a jste základní vojenskou službu?

Položená otázka byla formulována jako uzavřená s možností pouze jedné odpovědi (ano nebo ne). Základní vojenská služba se připočítává k počtu odsloužených let u bezpečnostních sborů. Z tohoto důvodu respondenti, kteří odpověděli „ano“, měli také uvést počet odsloužených měsíců. 55 % respondentů vykonalo základní vojenskou službu. Z tohoto vzorku 24 měsíců konalo 17% respondentů, 18 měsíců 4%, 12 měsíců 67 % respondentů a zbylých 12% respondentů vykonávalo základní vojenskou službu v době do 6 měsíců. Cílem položené otázky bylo zjistit, zda příslušníci vykonávali základní vojenskou službu a pokud ano, jak dlouho, aby bylo možné zjistit celkovou dobu, která se započítává do jejich výsluhového nároku a stejně jako předchozí otázka tak může ovlivňovat jejich názor na vytváření finančních rezerv pro zajištění v důchodovém věku.

Otázka č. 21: Myslíte si, že výsluhový příspěvek Vás může zajistit na pozdější důchodový věk, s ohledem na určitou dobu setrvání ve služebním poměru pro nárok výplaty příspěvku?

Položená otázka byla formulována jako uzavřená s možností pouze jedné odpovědi. Na výběr bylo z možností ano, ne nebo nevím. Z výzkumného vzorku bylo zjištěno, že 54 %

respondentů nepovažuje výsluhový příspěvek za zajištění na důchodový věk. Výsluhový příspěvek jako součást důchodového zajištění uvedlo 22 % respondentů. V 17 % respondenti uvedli odpověď „nevím“. Cílem položené otázky bylo zjistit, zda příslušníci považují výsluhový příspěvek za zajištění na důchodový věk.

Obrázek 9: Názor příslušníků Územního odboru Chrudim na výsluhový příspěvek jako součást zajištění na důchod

Otázka č. 22: Které z následujících podmínek nároku na výsluhový příspěvek považujete za přiměřené? (lze označit i více možností)

Položená otázka byla formulována jako otevřená s možností více odpovědí. Na výběr bylo z otázek minimálního výkonu služby 15 let, minimální výše 20% měsíčního služebního příjmu v době ukončení služebního poměru, maximální výše 50 % měsíčního služebního příjmu v době ukončení služebního poměru, dorovnání starobního nebo invalidního důchodu do výše výsluhového příspěvku při souběhu a odpověď nepřiměřené, ve které příslušníci měli rozvést svoji volbu odpovědi.

Obrázek 10: Názor příslušníků Územního odboru Chrudim na podmínky nároku na výsluhový příspěvek

Minimální výkon služby 15 let považovalo za přiměřenou podmínku 27 % respondentů. Minimální výši výsluhového příspěvku 20 % při ukončení služebního poměru považovalo za přiměřený požadavek 12 % respondentů. Maximální výši výsluhového příspěvku 50 % při ukončení služebního poměru považovalo za přiměřený požadavek 35 % respondentů. Dorovnání starobního důchodu do výše výsluhového příspěvku považovalo za přiměřený požadavek 24 % respondentů. Za nepřiměřené podmínky výsluhového příspěvku považovalo navržené varianty 2 % respondentů se zdůvodněním, že jejich zaměstnání je velice psychicky náročné a s velkým rizikem. Cílem položené otázky bylo zjistit, do jaké míry jsou respondenti spokojeni se současným nastavením podmínek nároku na výsluhový příspěvek a jeho výší.

3.7 Analýza a interpretace dat

Tato kapitola je zaměřena na shrnutí prezentovaných výsledků podle dílčích cílů. Popisuje jednotlivé výsledky a věnuje se jejich analýze a interpretaci.

3.7.1 Interpretace výsledků prvního dílčího cíle

Prvním dílčím cílem výzkumu bylo zjistit, jaké faktory mohou ovlivňovat příslušníky Územního odboru Chrudim při rozhodování o vytváření finančních rezerv pro zajištění v důchodovém věku. V rámci tohoto dílčího cíle bylo zkoumáno, do jaké míry jsou respondenti

ovlivňování využíváním hypotečních nebo spotřebitelských úvěrů, výši čistého příjmu, celkového posouzení příjmů a výdajů, rodinnými faktory, jako je počet nezaopatřených dětí, osob žijícími ve společné domácnosti a demografickými rozdíly, jako je pohlaví, věk nebo rodinný stav. Pro zjištění prvního dílčího cíle byly položeny otázky č. 1 – 9. Výzkumu se zúčastnilo 87 respondentů. Z tohoto počtu byly vyřazeny 3 dotazníky, které byly chybně vyplněny a nebylo z nich proto objektivně možné vyhodnocovat zjištěné informace. Výzkumný vzorek byl tedy stanoven na 84 členů z celkového počtu 100 zaměstnanců obvodních oddělení Územního odboru Chrudim. Otázky zaměřené na pohlaví, věk a rodinný stav měly především za úkol lépe popsat výzkumný vzorek.

Bylo zjištěno, že 65 % respondentů si spoří na důchodový věk. Z hlediska pohlaví bylo zjištěno jen velmi malé zastoupení žen. Z 84 respondentů se zúčastnilo výzkumného šetření 5 žen, proto následující výsledky nebudou interpretovány s ohledem na pohlaví respondentů.

Z hlediska výše věku bylo zjištěno, že největší věkové zastoupení u respondentů je ve věku 26 – 35 let (47 %) a 36 – 45 let (34 %). Z výsledků šetření vyplynulo, že čím starší věková skupina byla, tím více respondentů si na důchodový věk spořilo. Výjimku tvořila pouze nejnižší věková skupina 18 – 25 let, která spořila na důchodový věk v 83 %, což bylo více než u zmiňovaných skupin, které si spořily v 65 a 78 % případů, jak je uvedeno v tabulce č. 5.

Tabulka 5: Spoření na důchodový věk vzhledem k věku respondentů

Věk	Spoří (%)	Nespoří (%)
18-25	83	17
26-35	65	35
36-45	78	22
46-55	100	0
56-65	-	-

Z hlediska rodinného stavu respondentů bylo zjištěno, že nejvíce respondentů je ženatých nebo vdaných (43 %). V 25 % žijí respondenti ve svazku jiném, než manželském (druh/družka nebo přítel/přítelkyně). Cílem této otázky bylo především lépe popsat výzkumný vzorek ze sociodemografického hlediska.

Z hlediska osob, žijících ve společné domácnosti (tabulka č. 1) bylo zjištěno, že nejvíce respondentů žije v domácnosti se třemi dalšími osobami (30 %). V 96 % se jednalo o respondenty ve svazku manželském nebo žijící jako druh a družka se dvěma nezaopatřenými dětmi. Další nejvíce frekventovanou odpovědí bylo soužití respondentů se dvěma dalšími osobami (24 %). V 95 % se jednalo o respondenty žijící ve svazku manželském nebo žijící

jako druh a družka s jedním nezaopatřeným dítětem. Zbylé 4 a 5 % tvořili respondenti, kteří žijí s jinými osobami, například se svými rodiči. Třetí nejpočetnější skupinu tvořili respondenti žijící s přítelem/ přítelkyní. Z uvedeného výsledku vyplývá, že finanční odpovědnost vůči svým dětem má 73 % respondentů, což může mít vliv na rozhodování ohledně odkládání finančních prostředků na důchodový věk.

Z hlediska vytváření životní úrovně bylo zkoumáno, v jaké míře mají respondenti hypoteční nebo spotřebitelské úvěry (otázky č. 6 a 7). Hypoteční úvěr lze považovat za nutný výdaj zajišťující určitý životní standart. Oproti tomu spotřebitelský úvěr nelze obecně považovat za nutný výdaj. Zjišťování četnosti obou druhů úvěrů napomáhalo zjistit, jakým způsobem jsou respondenti finančně zatěžováni. Z výsledku výzkumného šetření bylo zjištěno, že 68 % respondentů má v současnosti úvěr na bydlení a 33 % respondentů má některý ze spotřebitelských úvěrů. Z výsledku šetření vyplývá, že téměř 2/3 respondentů mají finanční závazek vůči zajištění svého bydlení, které je důležité pro vytváření dalších životních podmínek a tento faktor může ovlivňovat respondenty v odkládání finančních prostředků na důchodový věk.

Z hlediska posuzování finanční situace, která je nutnou podmínkou pro odkládání finančních prostředků na důchodový věk, bylo zkoumáno, jak výše příjmu ovlivňuje spoření na důchodový věk. Respondenti byli tříděni podle výše svého čistého příjmu do pěti kategorií (graf č. 4). Z výzkumného šetření bylo zjištěno, že nejvíce si spoří na důchodový věk ti, jejichž příjem je v rozmezí 15 000 – 19 999 Kč (85 % takových respondentů). Na druhém místě si spořili ti, jejichž příjem byl vyšší než 30 000 Kč. Nejméně si spořili respondenti, jejichž čistý příjem nepřesahoval 14 999 Kč (42 % takových respondentů). Z těchto výsledků lze usuzovat, že nejvíce spoří středně příjmové kategorie, zatímco u nízko- a vysoko příjmových kategorií respondentů je míra spoření nižší.

V návaznosti na výši příjmu byla položena otázka, zda příjem respondentů pokrývá jejich výdaje. Z výzkumného vzorku bylo zjištěno, že 58 % respondentů se svými příjmy pokryje své výdaje. U zbylých 42 % respondentů jejich příjem na výdaje nestačí. Z výsledku lze usuzovat, že možnost aktivní tvorby finanční rezervy na důchodový věk má více než polovina respondentů. Detailnější prostudování finanční situace a možností respondentů nebylo v použitém dotazníku z hlediska omezeného rozsahu možné dosáhnout a ani to nebylo cílem práce.

3.7.2 Interpretace výsledků druhého dílčího cíle

Druhým dílčím cílem výzkumu bylo zjistit, do jaké míry mají příslušníci Územního odboru Chrudimv současné době řešeno zajištění na důchodový věk a zda mají možnost i přes zákonné omezení získávat další finanční prostředky.

Z výzkumného šetření vyplynulo, že možnost si ke svému příjmu přivydělat má pouze 12 z respondentů, což tvoří 14 % z celkového počtu (graf č. 5). Polovina respondentů má možnost si přivydělat pravidelně do 500 Kč a druhá polovina si přivydělává nepravidelně ve výši 500 – 999 Kč. Celkově tedy 86 % respondentů další možnost zvýšení svého současného příjmu nemá (otázky č. 10 a 11). Z uvedeného výsledku šetření vyplývá, že respondenti převážně nemají možnost si ke svému příjmu přivydělat, což se odráží i v možnosti spoření na důchodový věk.

Na důchodový věk si kromě povinných odvodů pojistného spoří i do jiných penzijních produktů 65 % respondentů, zbylých 35 % si do dalších finančních produktů nespoří. S ohledem na předchozí popsané faktory, které ovlivňovaly rozhodování spořit i do jiných důchodových produktů bylo zjištěno, že největší počet spořících respondentů byl ve věku 26 – 35 let a 36 – 45 let; tyto dvě věkové skupiny však byly zároveň nejvíce zastoupeny ve věkové struktuře respondentů. Uvedené skupiny si spořily nejvíce v částkách 300 – 499 Kč měsíčně (45 %) a 500 – 999 Kč měsíčně (40 %). Zbylých 15 % z těchto věkových skupin si spořilo do 299 Kč měsíčně.

Z hlediska výběru penzijních produktů, do kterých si respondenti spořili, bylo zjištěno, že nejvíce bylo zastoupeno penzijní připojištění spojené se státním příspěvkem (42 %) a životní pojištění, které je produktem komerčních pojišťoven a není státním produktem (40 %). 78 % respondentů má jak penzijní připojištění, tak životní pojištění, které především zahrnuje krytí úrazu, ale má v sobě i spořicí důchodovou složku.

Respondenti, kteří si na důchodový věk spořili, byli dále dotazováni, do jaké výše si spoří (otázka č. 11). V odpovědích byl nejvíce zastoupen interval 300 – 499 Kč (36 %) a 500 – 999 Kč (29 %). Méně zastoupeny byly odpovědi do 299 Kč (18 %), 1 000 – 1 499 Kč (10 %) a nejméně respondenti spořili částku ve výši 1.500 Kč a více (2 %). V otázce č. 14, která měla za úkol zjistit, zda respondenti plánují zvýšení příspěvku, bylo zjištěno, že 16 % z nich by si chtělo výši příspěvku zvýšit. Jednalo se o skupinu, která měla nejmenší výši spořicí částky (do 299 Kč). Nadpoloviční většina zvýšení neplánovala, což byli převážně respondenti, kteří uvedli, že si spoří částky 300 – 499 Kč. Respondenti, kteří si svojí odpovědí nebyli jisti, měli nejčastěji současnou spořicí částku ve výši 300 – 499 Kč v zastoupení 31 %. Z výsledku

šetření vyplývá, že měsíční příspěvek na spoření se nejčastěji pohybuje v rozmezí 300 – 999 Kč, přičemž tito respondenti většinou neplánují příspěvek zvýšit.

Otázka č. 16, 17 a 18 zaměřující se na respondenty, kteří si v současné době nespoří další finanční prostředky na důchodový věk ukázala, že 21 % z nich by si na důchod chtělo spořit a 52 % respondentů o tom uvažuje. Z uvedeného výsledku vyplývá, že respondenti, kteří si v současné době nespoří, mají o spoření ze 2/3 zájem. Tito respondenti by si většinou vybrali produkty, které nejsou přímo určeny ke spoření na důchodový věk, ale lze je na tyto účely použít (ze 6 respondentů by si tento způsob spoření zvolila 1/2). Na druhém místě se umístilo životní pojištění a jako třetí doplňkové penzijní spoření.

3.7.3 Interpretace výsledků třetího dílčího cíle

Třetím dílčím cílem výzkumu bylo zjistit a popsat postoj příslušníků Územního odboru Chrudim ke spoluodpovědnosti svého zaměstnavatele za jejich finanční zajištění v důchodovém věku. K tomuto účelu byly připraveny otázky č. 19 – 22.

Na základě provedeného výzkumu bylo zjištěno, že 26 % respondentů považuje výsluhový příspěvek za součást finančního zajištění na důchodový věk. Zbýlých 46 % respondentů nepovažuje výsluhový příspěvek za součást finančního zajištění na důchodový věk a 20 % z dotazovaných nedokázalo odpověď jednoznačně určit. Srovnáním s výstupy předchozích dílčích cílů bylo zjištěno, že respondenti, kteří nepovažovali výsluhový příspěvek za součást zajištění na důchod, si nejčastěji spořili na důchod. Naopak ti, co výsluhový příspěvek za součást zajištění na důchod považovali, si do žádných penzijních produktů nespořili. V souvislosti s počtem odsloužených let u Policie ČR si policisté, kteří na výsluhový příspěvek zatím nemají nárok, spoří na důchod více než ti, kteří již na výsluhový příspěvek nárok mají. V otázce názoru na podmínky získání výsluhového příspěvku bylo zjištěno, že 98 % respondentů souhlasí se současnými podmínkami. Pouhá 2 % respondentů požadovala zlepšení výsluhových příspěvků a nároků vzhledem k povaze jejich povolání. Z uvedených výsledků vyplývá, že podmínky výsluhových nároků hodnotí respondenti kladně.

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývá přístupem příslušníků Územního odboru Chrudim Krajského ředitelství policie Pardubického kraje k jejich finančnímu zajištění v důchodovém věku. Popisuje současný důchodový systém v České republice, jeho historický vývoj a také specifika ve vztahu k sociálnímu pojištění vyplývající ze služebního poměru policistů. Pro výzkum byla zvolena kvantitativní výzkumná strategie. Důležitým faktorem byla zvolená forma dotazníku, která umožnila požadovanou anonymitu šetření. Z vyhodnocených 84 dotazníků vyplývá, že výzkumný vzorek tvořili převážně muži ve věku 26 – 45 let, kteří žijí ve společné domácnosti s ženou nebo družkou a jedním nebo dvěma dětmi. 68 % respondentů má úvěr na bydlení a 33 % respondentů má spotřebitelský úvěr, u 42 % respondentů jsou jejich finanční výdaje vyšší než příjmy. Přesto si 65 % respondentů odkládá část svých finančních prostředků pro zajištění v důchodovém věku. Respondenti nejvíce využívají penzijního připojištění se státním příspěvkem a životního pojištění, na které přispívají nejčastěji 300 – 999 Kč měsíčně. Z výsledků šetření vyplynulo, že čím starší věková skupina byla, tím více respondentů si na důchodový věk spořilo. Výjimku tvořila pouze nejnižší věková skupina 18 – 25 let, která spořila na důchodový věk v 83 %, což bylo více než u nejvíce zastoupených skupin 26 – 35 let a 36 – 45 let, které si spořily v 65 %, respektive 78 % případů. Z hlediska čistého měsíčního příjmu nejvíce spořili na důchodový věk ti, jejichž příjem byl v rozmezí 15 000 – 19 999 Kč (85 % takových respondentů). Naopak nejméně spořili respondenti, jejichž čistý příjem nepřesahoval 14 999 Kč (42 % takových respondentů). Vzhledem k zákonným omezením vztahujícím se na ozbrojené složky respondenti převážně nemají možnost vedlejšího příjmu a jsou tak odkázáni pouze na svůj plat. Z respondentů, kteří si v současnosti na svůj důchodový věk nespoří, si chce začít spořit 21 % příslušníků a 52 % z nich o spoření uvažuje. Z uvedených výsledků práce však vyplývá, že postoj příslušníků k osobnímu zajištění na důchodový věk lze považovat za kladný.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje

- ARNOLDOVÁ Anna, *Sociální zabezpečení I.* © GRADA Publishing, a.s., PRAHA 2012
ISBN 978-80-247-3724-9
- BREJCHA Aleš a Václav ŠANTRŮČEK, *Právo důchodového pojištění.* LINDE PRAHA a.s.,
1998. ISBN 80-7201-124-3
- KREBS Vojtěch a kolektiv, *Sociální politika.* 5. Přepracované vydání, WOLTERS KLUWER
ČR, 2010. ISBN 978-80-7357-585-4
- MACEK Pavel a Lubomír UHLÍŘ, *Dějiny policie a četnictva I: Habsburská monarchie
(1526-1918)*, Praha: Themis, 1997, ISBN 80-85821-52-4
- MACEK Pavel a Lubomír UHLÍŘ, *Dějiny policie a četnictva II: Československá republika
(1918-1939)*. Praha, Vydavatelství POLICIE HISTORY, 1999, ISBN 80-902670-0-9
- MACEK Pavel a Lubomír UHLÍŘ, *Dějiny policie a četnictva III: Protektorát Čechy a
Morava a Slovenský stát (1939-1945)*. Státní vědecká knihovna v Kladně, 2001. ISBN 80-
86477-01-0
- MACEK Pavel a Lubomír UHLÍŘ, *Dějiny policie a četnictva IV. Československo (1945-
1989)*. Praha, Vydavatelství POLICIE HISTORY, 2011, ISBN 978-80-866477-55-8
- PICK Miloš, *Stát blahobytu nebo kapitalismus? My a svět v éře neoliberalismu 1989-2009
(vybrané články autora)*, GRIMMUS, JIHLAVA, 2009, ISBN 978-80902831-4-5
- PŘIBIL Jan a Vladimír VOŘÍŠEK, *Důchodové přepisy: s komentářem.* ANAG, 2012. ISBN
978-80-7263-736-2
- PŘIBIL Jan a Vladimír VOŘÍŠEK, *Důchodové pojištění v České republice*, ANAG,
OSTRAVA, 1996, ISBN 80-85646-37-4
- POLICEJNÍ Prezidium České republiky, *Policie České republiky.* Praha: Tiskárny
Ministerstva vnitra, 2010. ISBN 978-80-254-7701-4
- PUNCH Keith F, *Základy kvantitativního šetření.* Praktická Příručka pro studenty, PRAHA,
2008, ISBN 978-80-7367-381-9
- SPURNÝ Miroslav, *Ve dne v noci podle zákoníku... Policisté a četníci v českých zemích do
roku 1945.* Olomouc, GRASPO CZ, a.s., 2013 ISBN 978-80-244-3774-3
- TOMEK Petr, *Služební příjem: příslušníků Policie ČR, Vězeňské služby ČR, Celní správy ČR
a Hasičského záchranného sboru ČR s komentářem.* ANAG, 2002. ISBN 80-7263-126-8
- TOMEK Petr a Karel NOVÝ, *Služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů.*
Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň, 2006. ISBN 80-86898-71-7

TRÖSTER Petr a kolektiv, *Právo sociálního zabezpečení*. 5. Přepracované a aktualizované vydání, C H BECK, Praha, 2010. ISBN 978-80-7400-322-6

Internetové zdroje

II. pilíř důchodového pojištění [online]. [cit. 1. 12. 2015] dostupné z:

<http://www.penize.cz/duchodove-sporeni#budouci-duchod>. ISSN 1213-2217

Doplňkové penzijní spoření [online]. [cit. 1. 12. 2015] dostupné z:

<http://www.penize.cz/doplňkove-penzijni-sporeni>. ISSN 1213-2217

Penzijní připojištění [online]. [cit. 1. 12. 2015] dostupné z:

<http://www.penize.cz/penzijni-pripojisti>. ISSN 1213-2217

Důchodové pojištění [online]. [cit. 5. 3. 2016] dostupné z:

<http://www.mpsv.cz/cs/3>

Důchodové spoření [online]. [cit. 1. 12. 2015] dostupné z:

<http://www.penize.cz/duchodove-sporeni>

Investiční životní pojištění [online]. [cit. 1. 12. 2015] dostupné z:

<http://www.penize.cz/investicni-zivotni-pojisti>. ISSN 1213 2217

Nemocenské pojištění [online]. [cit. 5. 3. 2016] dostupné z:

<http://www.mpsv.cz/cs/7>

Malá důchodová reforma [online]. [cit. 17. 2. 2016] dostupné z:

http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/4AB9ABD7-D64A-457B-83B1-5DAD1D304BDD/0/CSSZ_letak_MDR_2011.pdf

Jak to bude s ukončením II. pilíře [online]. [cit. 17. 2. 2016] dostupné z:

<http://www.duchodovareforma.cz/clanky-tydne/jak-to-bude-s-ukoncenim-ii-duchodoveho-pilire/>

Jak se změnilo doplňkové penzijní spoření [online]. [cit. 17. 2. 2016] dostupné z:

<http://www.duchodovareforma.cz/clanky-tydne/jak-se-zmenilo-doplňkove-penzijni-sporeni/>

Možnosti zrušení II. pilíře [online]. [cit. 17. 2. 2016] dostupné z:

<http://www.duchodovareforma.cz/clanky-tydne/moznosti-zruseni-ii-pilire/>

Pilíře českého důchodového systému [online]. [cit. 17. 2. 2016] dostupné z:

<http://www.duchodovareforma.cz/duchodovy-system/>

Důchody a důchodci [online]. [cit. 17. 2. 2016] dostupné z: <http://www.duchody-duchodci.cz/>

Důchodová reforma představila III. pilířový systém [online]. [cit. 20. 2. 2016] dostupné z:

<http://osobni.finance.idnes.cz/duchodova-reforma2013-predstavila-tripilirovy-system/>

Vybrané demografické údaje 1989 – 2014

[online]. [cit. 20. 2. 2016] dostupné z:

https://www.czso.cz/documents/10180/33786359/32018115_0101.pdf/22674bba-d272-43c3-b228-6f6af29550cb?version=1.1

Konec II. pilíře [online]. [cit. 26. 2. 2016] dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1649056-konec-druheho-pilire-nasporene-penize-lide-dostanou-az-v-rijnu>

Průměrný důchod [online]. [cit. 14. 3. 2016] dostupné z:

<http://www.penize.cz/starobni-duchod/293869-duchody-od-roku-2015-mimoradne-rostou!-spoctete-si-o-kolik-bude-vetsi-vas>

Důchody rostou [online]. [cit. 14. 3. 2016] dostupné z:

<http://www.penize.cz/starobni-duchod/293869-duchody-od-roku-2015-mimoradne-rostou!-spoctete-si-o-kolik-bude-vetsi-vas>

Policie na pokraji sil

[online]. [cit. 2. 3. 2016] dostupné z:

http://www.lidovky.cz/policie-je-na-pokraji-sil-ma-nejmene-lidi-za-sedm-let-fxr-/zpravy-domov.aspx?c=A111005_170241_ln_domov_sk

Policie České republiky, O nás [online]. [cit. 23. 2. 2016] dostupné z:

<http://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>

Stara Chrudim - knihovna [online]. [cit. 12. 12. 2015] dostupné z:

<http://www.knihovna-cr.cz/stara-chrudim>

DYMOKURSKÁ Iva, *Důchodové pojištění příslušníků Hasičského záchranného sboru*

ČR. [online]. Hradec Králové, 2013, Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Ústav

sociální práce. Ved. práce Mgr. Karel Bauer. Dostupné z:

https://ris.uhk.cz/flexpaper/flexpaper/simple_document.aspx?doc=15523.pdf

Legislativní zdroje

zákon č.283/1991 Sb., o Policii České republiky

zákon č.221/1924 Sb., z. a n. o pojištění zaměstnanců

zákon č. 26/1929 Sb., z. a n. o pojištění soukromých zaměstnanců

zákon č. 99/1948 Sb., o národním pojištění

zákon č.55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení

zákon č.101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení

zákon č.100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení

zákon č.155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

zákon č.582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

zákon č.220/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

zákon č.589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

vyhláška č.359/2009 Sb., o posuzování invalidity

zákon č.42/1994 Sb., o penzijním připojištění

vyhláška č. 284/1995 Sb., o vymezení invalidity

zákon č.425/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění

zákon č.306/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

zákon č.33/1957 Sb., o sociálním zabezpečení ozbrojených sil

zákon č.361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

zákon č.426/2011 Sb., o důchodovém spoření

zákon č.42/1994 Sb., o penzijním připojištění

zákon č.32/1957 Sb., o nemocenské péči v ozbrojených silách

zákon č.187/2006 Sb., o nemocenském pojištění

nařízení vlády č. 374/2010, kterým se stanoví stupnice základních tarifů pro příslušníky bezpečnostních sborů na rok 2011

zákon č.586/1992 Sb., Zákon České národní rady o daních z příjmu

Přílohy

Příloha 1 – Seznam zkratk

Příloha 2 – Transformační tabulka

Příloha 3 - Dotazník

Příloha 4 – Seznam tabulek

Příloha 5 – Seznam grafů

Příloha 1: Seznam zkratk

ORPO – Ordnungspolizei – německá uniformovaná policie nacistického Německa

SIPO – Sicherheitspolizei – německá neuniformovaná policie nacistického Německa

OSVČ – Osoby samostatně výdělečně činné

ČSÚ – Český statistický úřad

PČR – Policie České republiky

ČSSZ – Česká správa sociálního zabezpečení

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

OO PČR ÚO CR – Obvodní oddělení Policie České republiky Územního odboru Chrudim

Příloha 2: Transformační tabulka

Hlavní výzkumný cíl	Jaký mají příslušníci PČR ÚO CR přístup k vlastnímu zabezpečení v důchodovém věku?
Výzkumný vzorek	Policisté Obvodních oddělení Policie České republiky Územního odboru Chrudim
Dílčí cíle	Zvolená kritéria
Cíl 1	
Co příslušníky ozbrojených sborů ovlivňuje a do jaké míry při řešení jejich zajištění v důchodovém věku?	1. Jaké je Vaše pohlaví? 2. Kolik je Vám let? 3. Jaký je Váš rodinný stav? 4. Uveďte počet osob žijících s Vámi ve společné domácnosti. 5. Kolik máte nezaopatřených dětí? 6. Splácíte v současnosti úvěr na bydlení? 7. Splácíte v současnosti ještě jiný spotřebitelský úvěr? 8. Jaký je Váš čistý měsíční plat? 9. Odpovídají Vaše příjmy výdajům?
Cíl 2	
Mají příslušníci OO PČR ÚO CR zájem a možnost odkládat finanční prostředky pro své zajištění v důchodovém věku i přes omezení vyplývající z jejich profese? Do jakých produktů na trhu a do jaké výše?	10. Máte možnost dalšího přivýdělku? 11. Pokud máte možnost přivýdělku do jaké výše? 12. Odkládáte si část svých finančních prostředků na období Vaše důchodového věku? 13. Pokud si odkládáte část svých finančních prostředků, do jaké výše? 14. Máte v plánu výši příspěvku na penzi zvýšit? 15. Pokud máte v plánu výši příspěvku na penzi zvýšit, o jakou částku? 16. Pokud již odkládáte část finančních prostředků, do jakého produktu? 17. Pokud si neodkládáte žádné finanční prostředky, chtěl/a byste si je do budoucna odkládat? 18. Uvažujete-li, že chcete začít odkládat část finančních prostředků, do jakého produktu?
Cíl 3	
Považují příslušníci OO PČR ÚO CR svého zaměstnavatele spoluodpovědného za jejich finanční zajištění v důchodovém věku?	19. Kolik let pracujete u PČR? 20. Vykonával/a jste základní vojenskou službu? 21. Myslíte si, že výsluhový příspěvek Vás může zajistit na pozdější důchodový věk? 22. Které z následujících podmínek nároku na výsluhový příspěvek považujete za přiměřené?

Příloha 3: Dotazník

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- a) muž
- b) žena

2. Kolik je Vám let?

- a) 18-25 let
- b) 26-35 let
- c) 36- 45 let
- d) 46-55 let
- e) 56 – 60 let

3. Jaký je Váš rodinný stav?

- a) ženatý/vdaná
- b) rozvedený/á
- c) svobodný/á
- d) jiný (s druhem / družkou, přítel/kyně)

4. Uveďte počet osob žijících s Vámi ve společné domácnosti.

- a) samostatně
- b) 2 osoby
- c) 3 osoby
- d) 4 osoby
- e) 5 osob
- f) 6 osob
- g) 7 osob
- h) více jak 7 osob

5. Kolik máte nezaopatřených dětí?

- a) žádné dítě
- b) 1 dítě
- c) 2 děti
- d) 3 děti
- e) 4 děti
- f) 5 dětí
- g) více jak 5 dětí

6. Splácíte v současnosti úvěr ze stavebního spoření, hypoteční úvěr nebo jinou formu úvěru na bydlení?

- a) ano
- b) ne

7. Splácíte v současnosti ještě jiný spotřebitelský úvěr?

- a) ano
- b) ne

8. Jaký je Váš čistý měsíční plat?

- a) 14.999 Kč a méně
- b) 15.000 – 19.999 Kč
- c) 20.000 – 24.999 Kč
- d) 25.000 – 29.000 Kč
- e) 30.000 Kč a více

9. Odpovídají vaše příjmy výdajům?

- a) ano
- b) ne

10. Máte možnost dalšího přivýdělku, jak to částečně umožňuje zák. č. 361/2003 Sb., o služebním poměru?

- a) ano, pravidelně
- b) ano, nepravidelně
- c) ne

11. Pokud máte možnost přivýdělku do jaké výše? (měsíčně)

- a) do 499 Kč
- b) 500 – 999 Kč

- c) 1000 – 1499 Kč
- d) 1500 – 1999 Kč
- e) 2000 a více

12. Odkládáte si část svých finančních prostředků na období Vašeho důchodového věku, kromě zákonných odvodů na sociálního pojištění (I. pilíř důchodového systému)?

- a) ano
- b) ne

13. Pokud si odkládáte část finančních prostředků na období Vašeho důchodového věku, do jaké výše? (měsíčně)

- a) 299 Kč a méně
- b) 300 – 499 Kč
- c) 500 – 999 Kč
- d) 1.000 – 1.499 Kč
- e) 1.500 Kč a více

14. Máte v plánu výši příspěvku na penzi zvýšit?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

15. Pokud máte v plánu výši příspěvku na penzi zvýšit, o jakou částku? (měsíčně)

- a) 199 Kč a méně
- b) 200 -399 Kč
- c) 400 – 599 Kč
- d) 600 Kč a více

16. Pokud již odkládáte část finančních prostředků na období Vašeho důchodového věku, do jakého produktu?

- a) penzijní připojištění (garantovaný státní příspěvek možný uzavřít do konce roku 2012)
- b) doplňkové penzijní spoření (garantovaný státní příspěvek, nástupce penzijního připojištění od roku 2013)
- c) důchodové spoření (vznik 2013 – zánik 2016, klient odkládá 3% ze své hrubé mzdy, které by jinak platil státu na sociálním pojištění a 2% přispívá ze své hrubé mzdy)

- d) životní pojištění (kapitálové, investiční, důchodové pojištění)
- e) jiné (např. spořicí účty, termínované vklady, podílové fondy, akcie, dluhopisy apod.)

17. Pokud si neodkládáte žádné finanční prostředky na další zajištění na penzi, chtěl/a byste si je do budoucna odkládat?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

18. Jestliže uvažujete o tom, že si chcete začít odkládat část finančních prostředků na období Vašeho důchodového věku, do jakého finančního produktu

- a) životní pojištění (kapitálové, investiční, důchodové pojištění, bez státního příspěvku)
- b) doplňkové penzijní spoření (se státním příspěvkem)
- c) jiné (např. spořicí účty, termínované vklady, podílové fondy, akcie, dluhopisy apod.)

19. Kolik let pracujete u PČR?

- a) 0-5 let
- b) 6- 10 let
- c) 11 – 15 let
- d) 16 – 20 let
- e) 21 let a více

20. Vykonával/a jste základní vojenskou službu?

- a) ano – uveďte počet měsíců
- b) ne

21. Myslíte si, že výsluhový příspěvek Vás může zajistit na pozdější důchodový věk, s ohledem na určitou dobu setrvání ve služebním poměru pro nárok výplaty příspěvku?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

22. Které z následujících podmínek nároku na výsluhový příspěvek považujete za přiměřené? (lze označit i více možností)

- a) minimální výkon služby 15 let
- b) minimální výše 20% měsíčního služebního příjmu v době ukončení služebního poměru

c) maximální výše 50% měsíčního služebního příjmu v době ukončení služebního poměru

d) dorovnání starobního nebo invalidního důchodu do výše výluhového příspěvku při souběhu

e) nepřiměřené (pokud označíte, prosím rozved'te, viz níže)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Příloha 4: Seznam tabulek

Tabulka 1 Počty osob, které žijí ve společné domácnosti s příslušníky Územního odboru Chrudim.....	36
Tabulka 2 Počet příslušníků Územního odboru Chrudim, kteří mají úvěr na bydlení....	37
Tabulka 3 Počet příslušníků Územního odboru Chrudim, kteří mají spotřebitelský úvěr.	37
Tabulka 4 Počet příslušníků Územního odboru Chrudim, kteří plánují zvýšit příspěvek na zajištění v důchodovém věku.....	41
Tabulka 5 Spoření na důchodový věk vzhledem k věku respondentů.	47

Příloha 5: Seznam obrázků

Obrázek 1: Graf zobrazující zastoupení mužů a žen v rámci Územního odboru Chrudim a rozdělení podle věku.....	34
Obrázek 2 Věková struktura příslušníků Územního odboru Chrudim.....	35
Obrázek 3 Rodinný stav příslušníků Územního odboru Chrudim.	36
Obrázek 4 Čistý měsíční příjem příslušníků Územního odboru Chrudim.	38
Obrázek 5 Možnost přivýdělku příslušníků Územního odboru Chrudim.	39
Obrázek 6 Výše finančních prostředků odkládaných příslušníky Územního odboru Chrudim na období důchodového věku.....	40
Obrázek 7 : Struktura důchodových produktů využívaných příslušníky Územního odboru Chrudim.....	42
Obrázek 8 Délka služebního poměru příslušníků Územního odboru Chrudim.	44
Obrázek 9 Názor příslušníků Územního odboru Chrudim na výsluhový příspěvek jako součást zajištění na důchod.....	45
Obrázek 10 Názor příslušníků Územního odboru Chrudim na podmínky nároku na výsluhový příspěvek.....	46